49ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2359 Կ. ՊՈԼԻՍ

ՇԱԲԱԹ 21 6 ՄԱՐՏ 1909

21 ՇՈՒՊԱԹ 1324—14 ՍԕՏԵՄԲԵՐ 1326

مجموعهٔ افکار ارمنیجه یومی غزته

صاحب امتیازی : (اوحانس قره)

ادره‌سی : باب عالی جاده‌سی

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ

ԳԻՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԿ	ՏԱՐԿԱ.	ՎԵՑԱՄՍ.
Գալոյ համար	80 ղրշ.	50 ղրշ.
Դուրսանկերաց համար	108 »	60 »
Հրատարմանի »	25 ֆր.	14 ֆ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրուշ, Մէկ անգամէ աւելի յանախականաց համար յատուկ պայմաններ։

Journal Arménien

MANZOUMÉ-I-EFKIAR

Grand' Rue de la Pte-Verte 51

CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ՍԻՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՑՄԷՐԵԱՆ

ՕՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒՄ ԱՄԷՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԵՏ. ՊԷ Ա.Լ.Ի ՀԱՑՏԷՍԻՍ ԹԻՒ 156

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՏ ՁԵՆ ՏՐՊՈՒԻԸ

10 ՓԱՐԱ

ՊՈՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԷ ՀՐԱՋԱՐԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐԵՇԱԼՈՅՍԻՆ

10 ՓԱՐԱ

ՏՈՄՍԵՐ

ԿԵԱՆՔԻ ԴԱՍԸ

Դեռ շատ չքներ — նախասահմանադրական շրջանին էր — երբ զուտ յեղափոխական գործիչներ արիւն-քրտինք կը մանէին, «Երիտասարդ Թուրքերուն ընդունիլ տալու համար պարզ ճշմարտութիւն մը։

Կ'ըսէին. — Հասարակական կեանքը ոչինչով կրնաք փոխել, երբ ձեր գոյութիւնը սահմանափակուի քանի մը անհատներու եւ քանի մը բանաձեւերու շուրջը։ Կրնաք գահակալը փոխել, կրնաք Սահմանադրութիւն հռչակել, եւ սակայն Թուրքիան կը մնայ միեւնոյն անշարժ դրութեան մէջ, ամբողջ խորուած՝ ճախճախուտի մը խորը, անկարող գործելու, անընդունակ՝ խորհելու։

Կը փաստէին, անո՛նք, յեղափոխականները.— Ճիշդ է որ երկրին անօրակի դրութեան մէջ գլխաւոր, անմիջական պատասխանատուն գլուխն է, Եըլդըզ՝ իր հրեշային կազմակերպութիւններով, իր խեղդաւոր վանտալականութեամբ եւ սակայն. այդ չէ՝ չարիքին ամբողջ աղբիւրը։ Եըլդըզը սկզբնապատճառն է միայն. կրնաք ջնջել զայն, կրնաք փշրել անոր քարակը, եւ սակայն դժուար թէ կարենաք ձեր բաղձանքներուն կենսն իսկ իրականացնել։ Հարցը՝ խորապէս բարդ հանգամանք ունի։ Հարկ է վերիվայրը շրջել Թուրքիոյ ամբողջ քաղաքական-հասարակական կազմը. պէտք է քանդել բոլոր խափանարար պատուարները, եւ կեանքը վերառեղծել հարազատ հիման վրայ, իրերը դնել իրենց բնական ճամբուն մէջ։ Թուրքիան կարօտ է ոչ թէ ամորիներու, այլ արմատական ներարկումներու, նոյն իսկ վիրահատութիւններու, որպէս զի կարենայ իր գոյութեան իրաւունքը վաւերացնել ազգերու խմբակցութեան մէջ, եւ իր ճամբան երթալ՝ ի՛նքն ալ բեռնաւոր լայն մահուդութիւններով, հայեացքը՝ սեւեռուն, ճակատը՝ տենդավառ։

Ու աներկիւղ յեղափոխութեան անհրաժեշտութիւնը կը շեշտէին, ապագային կարմիր վառոտութիւնը՝ իրենց աչքերուն խորը, պատմական ճշմարտութիւններու փաստը՝ իրենց ձեռքը։

Եւ սակայն, «Երիտասարդ Թուրք»երը կը գժկամակեին վաւերացնել այսքան տարբական արամաբանութիւն մը։ Անոնք կը մնային անխախտ, մոլեռանդ հաւատացող կիսամիջոցներու արդիւնաւորութեան, սակաւապէտ, կոլովոզուրկ ու թուլամիտ։

Զարուր պատճառ մը ա՛յս իսկ, եթէ միահատուն ազգի շեփորը այնքան ուշ հնչեց Թուրքիոյ մէջ։

* *

Ահա՛ Սահմանադրութիւնը, եւ ահա՛ իրական փաստը։

Երիտասարդ Թուրքիան, որ այնքան աշխոյժ է երբ կ'ուզէ շահագործել պատեհութիւնները, եւ իր յաղթանակին տարփողանքը խմբերգել, այսօր անփառունակ դերակատարը կը հանդիսանայ նուազ դիմումներու, տարագ հաճոյակատարութիւններու քաղաքականութեան մը, զոր «դիւանագիտական» խարխափանցութեամբ կ'ուզէն արդարացնել, եւ որ սակայն չի գաղրիր ե՛ւ ռամիկ ե՛ւ կարճատես ձեռնածութիւններու հիւսք մը ըլլալէ։

Եւ ահա՝ փաստը։ Կացութիւնը հաւիւթ զալի փոփոխութիւն մը կրած է, չնայելով որ սահմանադրական չունչ մը կը ծիւայ օդին մէջ։ Երկրին վարչական կազմը կը մնայ միեւնոյն անանուն դրութեան մէջ, հաւատարիմ պահերը թուրք հոգեբանութեան. քաղաքական ազատութիւնը կը լայնանայ կամ կը սահմանափակուի՝ նայելով իւրաքանչիւր պաշտօնական հասկացողութեան կամ բարեհաճութեան. աշխատաւորը կը շարունակէ հեւալ նուիրագործուած անարգարութիւններու լուծին տակ. աղաները եւ պէյերը կը մնան անխոցելի իրենց փարթամ հմայքով. դասակարգային խարանութիւնը աւելի քան երբեք կը շեշտուի. գարեւոր հարեւաններ, որոնք դեռ քիչ առաջ եղբայրակցութեան տաք համբոյրներ կը փոխանակէին, կրկին կը կիրճեն իրենց ակառները։

Ի հարկէ, այս բոլորը մէկ օրէն միւսը չէ՛ որ պիտի անհետանային. յամբ, հաւատալիք աշխատանքի երկար շրջան մը պիտի անցնի, որպէս զի իսկական բարեփոխութեան մը կազդուրը վայելենք։ Ով պիտի ուզէր ըլլալ այնքան երախայարիս, որ սպասէր թէ մէկ հարուածով պիտի տիրանար բոլոր ցանկալի առաւելութիւններուն։

Բայց պարագայ մը կայ զոր նկատելութեան պէտք է առնել միշտ։ Ընդունելով հանդերձ թէ ստուգիւ ոչինչ կարելի է լուծել, չենք կրնար մեր աչքերը գոցել պատեղ իրականութեան առջեւ։ Ահա՛ կեանքը ի՛նք կը ներքեւ երիտասարդ Թուրքերու զանգուածին կարճատեւ աշխարհահայեացքը։ Անոնք, կոզմիակի ճամբաներու ապաեները, եթէ ըլլան բաւական բարեխիղճ, ապահովաբար պիտի խոստովանին թէ աւելի կամ նուազ ներելի իրաւախոհութիւններով չէ՛ որ կը պարզուին կեանքի բարեւաւութեան հարցերը, թէ այլափոխուած գիկատորութիւն մը չէ որ պիտի բարեկարգէ Թուրքիան, եւ թէ, մանաւանդ փոխանակ սուլթանախնամ միջավայրերու հետ մտերմանալու, փոխանակ «գօնաք»ներու եւ «փաշա գաղուսի»ներու հետ հաճելաշխութեան եւ իրաւախոհութեան կնիքներ փոխանակելու, հա՛րկ է, իբր գործող, իբր յեղափոխական ազգակ՝ մանել ժողովրդային խաւերու մէջ, ձեռք ձեռքի տալ համայնական ցաւով մտահոգ տարբերու հետ, եւ գործել, գործե՛լ անաղաուկ, առանց նենգ միջամուտներու, առանց դասալքի ըլլալու։

Ցաւալաւոր, գիտակցութիւնները խրթնցնելով, մտածումը յեղափոխելով, անվերջ եւ վերջնապէս զինաթափ պիտի կրնայինք ընել բոլոր խաւարոյժերը, առանց պէտք զգալու սուլթանական կամ վարչապետական պատգամներու կամ սատարու։

Դէթ հիմա, երիտասարդ Թուրքերը համոզուած ըլլալու են այս տարբերական ճշմարտութեան։ Դէթ հիմա անդրադարձած ըլլալու են թէ ո՛րքան կարճատեւ ու երեւայական հաճոյք մը է՝ ակամայ անձնատուութեան մը առջեւ, ինչպէս եղ Եըլդըզինը, հրմուլ անպայման, եւ, իբրեւ թէ իրենց բոլոր հնանկարները իրականացած ըլլային, մոռնալ պատմութեան դասը, մոռնալ ու թուլանալ։

Դաշինքը, պարոնո՛ր, ժողովուրդին հետ պիտի կնքուի, եւ այդ դաշինքը չէք կարող կնքել, ա՛րքան ատեն որ հրապարակ չէք գար ձեր համոզումներուն անենգ արտայայտութեամբ, ձեր յեղափոխական գիտակցութեան անհերքելի ապացոյցներամբ։

Եթէ ոչ, ի՞նչ է տարբերութիւնը ձեր եւ այն միւս Թուրքերուն միջեւ, որոնք «ի պատուի» էին դեռ երէկ, երբ զուք ազատութեան անունով խօսքեր կը զրուցէք արտասահմանի մէջ։

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Հայ Ազգ. Սահմանադրութեան

ԾԱԳՈՒՄԸ

ՕԳՈՒՏՆԵՐՆ ՈՒ ԹԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Գ.

Այն թուականներուն, երբ Կ. Պոլսի հայ ազգանակութիւնը ժողովրդական տիրապետութեան ներքին կռիւը կը մղէր, երբ ամբոխութիւնը տակաւ տեղի կուտար ժողովրդական ոգեղութիւններուն, ու սանձ մը դնելով կղերի բանպատութեան՝ անդիսակցօրէն իր թեւերն ալ կը կարտէր, այո՛, այդ թուականներուն, ԺԹ. դարու առաջին կիսուն, գրեթէ նման երեւոյթներ ի յայտ կուգային ուրիշ երկիրներու՝ Եւրոպայի մէջ։ Ժամանակի ոգին էր, որ կը թափէր Անգլիայէն Ֆրանսա, Գերմանիայէն՝ Աւստրիա, Իտալիայէն՝ Տանմարկաստան։ Ֆրանսա երկրորդ անգամն էր որ իր կայսերական արծիւները պառառած էր, եւ Լամարթինի պառագամասութեան հանդիսաւոր եռագոյն դրօշն սկսած էր «Եւրոպայի շրջանն ընել»։ 1848ի վերջին ամսուն՝ Նաբոլէոն Գ. Ֆրանսական Հանրապետութեան նախագահական աթոռը կը բարձրանար՝ կայսերական ծիրանիի հնանկարովը դիմազարդած։ Այս այն անձնաւորութիւնն էր որ Զէյթունի ապստամբութեան նկատմամբ իր ցոյց տուած բարեացակամ վերաբերմամբ տուած էր ԺԹ. դարու առաջին խայծը՝ Հայուն աչքերը դէպի Արեւմուտք սեւեռելու համար։

Հայը կրնար իր շուրջը նայիլ ու չարժիչ գործոններ տեսնել ամէն տեղ։ Ցունաստանը չառանց անկախ եղած էր արդէն։ Բուսէլիի այլասերը ու այլակրօն ցեղերը յարձակի խառնարան մը կը ներկայացնէին։ Զարին կառավարութիւնը, իր ուսանդական քաղաքականութեամբ մասի փաթթոց կը դարձնէր այդ։ Ու ահա Մէնչիքոֆ իշխան մը Եռուսաղէմի միաբանական կռիւները Արեւելեան պատերազմի մը կը փոխէ։ Լօրա Ռիկլան եւ մարէշալ Դանրօպէր, անգլիական ու գաղղիական բանակներու գլուխն անցած, Բաքեւիշներու դէմ կը քալեն։

Օսմանեան կայսրութիւնը խրուելակ մը էր միայն. ռուսական յաւաջիմութեան դէմ թուլ մը կ'ուզէին կանգնել։ Կանգնեցին այդ ամրաթակը, բայց իրենց ուսքերուն տակ յուզեցին նաեւ լճացած Թուրքիան։ Կառավարութիւնը ցնցուեցաւ, եւրոպական քաղաքակրթութիւնը զամկլեան սուրն էր իր գլխուն։ Եւրոպական բանակներու տոկուն կազմը, թեպէտ չունէր արեւելեան պերճանքին արտաքին շքեղութիւնը, բայց կը գողցնէր Սուլթաններու երկիրները։ Օսմանցիները մօտէն կը տեսնէին քաղաքակիրթ բանակներու կարգապահ ու գիտակից կազմակերպութիւնը։

Երբ ունիքը շարժուեցաւ, ու ահա սկսան կարգացուիլ Սուլթան Մէճիթի Թանզիմաթները (առաջինը 1854 օգոստոս 2ի, իսկ երկրորդը 1856 փետր. 6)։ Մեծ Եպարգոս Ռէշիտ փաշա փաղաքշանքով կը սկսի գգուել հայ եւ յոյն պատրիարքներն ու հրեայ բարբին, կրօնական ազատութիւնը ու տառնձնաշնորհումներու վերահաստատութիւնը կ'աւետէ անոնց։ Դեղեցիկ բառեր, օրէնքներ, կրօնի ազատութիւն, սահմանադրութիւն, Թանզիմաթ։ Թուրքիան իսկ էր սակայն։

Իրաւ, սակայն, ժողովուրդ մը, որ ամէնէն աւելի խիզախ քայլերով դիմեց դէպի սահմանադրականութիւն, դէպի ժողովրդապետութիւն։ Անցեալ փառքերու վերականգնումը, կամ ազգային անկախ իշխանութեան մը վերընձիղուիլը չէր երեւակայեր այդ ժողովուրդը։ Իր պահանջքը ազգային սահմանադրական ինքնուրոյն վարչութիւն մըն էր լոկ, առանց ծայրայեղ անջատականութեան։ Այդ ժողովուրդը Հայն էր, եղական ու յատնդիմաստէր՝ Օսմանեան հայրենիքին մէջ։

Մենք տեսանք թէ ի՛նչպէս քայլ առ քայլ կրցաւ ձեռք բերել ան իր իրաւունքները, ճանչցաւ եւրոպական քաղաքակրթութեան առաւելութիւններն ու գերազանց անհրաժեշտութիւնը, հիմնեց կրթական հաստատութիւններ։ Մենք յիշեցինք արդէն անոնցմէ մէկը՝ Սկիւտարի Ռեմարանը, եւ ակնարկելով անցանք Մամբրէոյ ազգ. վարժարանի մասին։ Անդրանիկ Մինէճեան, Գրիգոր Ղազարեան, Գապա Տերեան եւ ուրիշներ յիշատակելի գործունէութիւն մը ցոյց կուտային ԺԹ. դարու առաջին կէսին։ Մուրատ Ֆիլիէեան վարժարանը Բարիզի ու Վենետիկի մէջ, Հ. Գաբրիէլ Այվազովսկիի նախաձեռնութեամբ հիմնուած Արեւելեան վարժարանն ի Բարիզ, արդէն սկսած էին քաշել հայ երիտասարդները դէպի արեւմտեան մեծ ոստանները։

Հայ պատանիները ամէնէն աւելի օգտուողներէն կ'ըլլային իրենց տաք եկած եւրոպական քաղաքակրթութեան բարիքներէն։ Կալաթա Սէրայի Լիսէն կը հրապուրէր զիրենք։

Այս միեւնոյն թուականներուն էր նաեւ որ Արեւելք կը դիմէին անգլիացի միսիոնարներ, որոնք կուգային Գրիմասի կրօնը աւետարանելու։ Եթէ կրօնական տեսակէտով մեծ գործ մը չունէին կատարելիք, բայց սահմանուած էին անոնք աւելի կարեւոր դեր մը կատարելու Հայ ժողովուրդին մէջ։ Միսիոնարները եկած էին տարածուիլ նոր միջոցներով։ գպրոցներով։ Հայ մտաւորական զարգացման գործին մէջ կարելի չէ ուրանալ միսիոնարներու այդ կարեւոր դերը։ Արեւմտեան քաղաքակրթութիւնը կը բերէին անոնք իրենց կեանքին ու գործերովը։ Եւ եթէ գիտնային իրենց այդ բարձր դործին չխառնել կրօնական մոլեռանդութիւնը, Մատթէոս պատրիարքներու կոյր ու ազգակործան հալածանքները տեղի չպիտի ունենային անուշադրութիւնը չատ աւելի բարձր մակարդակի մը վրայ պիտի կանգնէր։

Բողոքական միսիոնարներու բերած արեւմտեան նկարագրի գծերէն մէկն ալ, արտաքոց ձեւականութիւններէ զատ, բաղաքի արտայայտութիւնն էր դէպի տիրող անհեթեթ կարգերն ու նուիրապետութիւնները։ Եւ Հայը գիտցաւ աւելի զօրաւոր հնչեցնել իր ձայնը, դէպի սահմանադրականութիւն քալելու համար։

Այսպէս, ուրեմն, Հայ ժողովուրդը արդէն պատրաստուած էր ուղղուելու հո՛ն ուր պիտի հրաւիրէին արեւմտեան ոստաններու մէջ անած ու զարգացած հայ երիտասարդները։ Գրիգոր Օտեան, Ռուբինեան, Նիկողայոս Պալեան, Աղաթոն, Սէրվիչէն, ու տակաւին բազմաթիւ վառվռուն երիտասարդներ արեւմտեան՝ մասնաւանդ ֆրանսական Սահմանադրութեան սկզբունքներուն թարգմանը կ'ըլլային Հայ հասարակութեան մէջ։ Իրենք կ'ըլլան նոյն իսկ հայ ազգ. Սահմանադրութեան հեղինակները։

Մենք տեսանք, արդէն, թէ Մատթէոսի պատրիարքութեան օրերէն Հայ Ազգ. Կրօնական ու Քաղաքական Ժողովները գոյութեան իրաւունք ստացած էին։ Գէթ է յիշենք նաեւ թէ Ազգ. Տեսեսական Խորհուրդը շատ աւելի կանուխ՝ Յակոբ Պատրիարքի օրերէն (1840) երեւան եկած ու սկսած էր գործել։ Ահա այս արդէն ընդունուած հաստատուն կարգերուն վրայ հարկ էր պատուաստել սահմանադրական հիմնական սկզբունքները։ Մինչեւ այդ ատեն Գալոյ էմնաֆ դասակարգն էր որ որպէսզի էր մղած ամիրայութեան ու կղերին դէմ։ Այդ դասակարգին պահանջն էր, ժողովրդական ներկայացուցչութիւն՝ ազգ. գործերու մէջ։ Բայց Ազգ ըսելով կարծես Գալոյ Հայ ազգաբնակութիւնը կ'նակնային անոնք։ Գաւառը մեծ դեր մը խաղացած չէր այդ ներքին կռիւներուն մէջ։ Գաւառը իր ձայնը չունէր տակաւին։ Նոյնիսկ Գալոյ մէջ՝ ազգ. ընդհանուր ուհաւասար քուէարկութեան սկզբունքը ընդունուած չէր դեռ։ Ամիրաները, էսնաֆներու ներկայացուցիչներն ու երեւելիներն էին որ կը հրաւիրուէին քուէարկութեան կամ գործունէութեան։

Եւրոպան այդպէս չէր սակայն։ Հայ երիտասարդները հիացումով կը տեսնէին թէ ի՛նչպէս ֆրանսական ժողովուրդը, օրինակ, անօրինակ եռանդեամբ մը կը մասնակցէր քուէարկութեան գործին։ Ընդհանուր ձայնատուութեան դրութիւնը կը հրապուրէր զիրենք, եւ բնական էր այդ։

Ու ահա, եւրոպական դատարարութիւն ստացած այդ երիտասարդներու մէկ յանձնախումբը, 1860 մայիս 24ին, հայ հասարակութեան կ'ներկայացնէր իր խմբագրած հայ Ազգ. Սահմանադրութիւնը։ Հայութեան համար այդ պատմական ու նշանակելի օրը, Ադրիանուպոլսեցի Մարգիս պատրիարքի ու նախորդ պատրիարք Յակոբի ներկայութեան, ինչպէս նաեւ Տաճանի, Պալեանի, Երամեանի եւ ուրիշ մեծամեծներու, բարձրաստիճան եկեղեցականներու եւ ժողովրդական խաւն բազմութեան մը առջեւ, կը վաւերացուի Հայ Սահմանադրութիւնը։ Ու կայսերական վաւերացումէն ետքն ալ, օգոստոս 25ին, Ազգային Ա. Ընդհ. ժողովը իր առաջին նիստը կը գումարէ։ Սէրվիչէն կ'ընտրուի առենապետ, Մկրտիչ Ագաթոն՝ առենադպիր, Կարապետ Իւթիճեան՝ դեր առենադպիր։

Այնուհետեւ Հայ Ազգ. Սահմանադրութիւնը կը մտնէ իր պատմական շրջանին մէջ։

ԳՐԻԳՈՐ-ՄԵՍՐՈՊ

ԳԱՒԱՌԻՆ ՅԱՒԵՐԸ

ՊՈՏՏԷԼ ՀԱՆՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅՈՑ ԱԶԳ. ԵՐԵՍՓ. ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐՈՒՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ

ԲԱՂԷՇ, 28 Յունվար 1909

Հեռագիրներով, նամակներով եւ մամուլի միջոցաւ ծանուցեր էի վեր մեր առ Ազգ. Պատրիարքարան եւ առ Սրբազան Պատրիարք Հայր ըրած բազմաթիւ դիմումները անուշադրութեան մատնուելէն, անպատասխան մնալէն յուսահատ՝ մեր լքուած, մոռցուած, անորդ եւ անելանելի վիճակէն դժգոհ՝ վերջին փորձ մըն ալ կ'ընենք՝ դիմելով ձեզ երկու կարեւոր ժողովներուդ, պարզելով այս ընդարձակ շրջանի տխուր դրութիւնը, անյետաձգելի կարիքները եւ պահանջելով բաւարարութիւն։— Պատմական դարձած փաստ է արդէն թէ Գալոյ ազգ. ժողովներուն եւ հաստատութիւններուն համար գոյութիւն չէ՛ ունեցած եւ չունի Հայաստան, անանց հոգատարութեան շրջանը Գալոյ թաղերէն եւ պարիսպներէն դուրս չելլեր։ բայց իմնչ ընենք, չունենալով ուրիշ տեղ մը՝ սարսռած ենք շարունակ այդ կեղրոնը դիմելու։— Մեղքը մերը չէ՛ որ մենք մտրացկան գաղափար ենք, մեղքը կեդրոնինն է որ զմեզ մուրացկան դարձուցեր է։

Սահմանադրութեան հռչակման առաջին օրերը դժբախտ Հայ ժողովուրդը կարծեց թէ այսուհետեւ ազատ չունչ պիտի առնէ. բայց տխուր իրականութիւնը եկաւ չուտով ապացուցանելու որ ատանք դատարկ յոյսեր են։ Կառավարական եւ դատարանական հին կազմը չը փոխուեցաւ, ընդհակառակն եկաւ հին ոգիի մարդ մը իբրեւ կուսակալ, անկարող ու բանակալ, եւ մեր վիճակը մընաց նոյնը։

Հայկական հարցի ծագման բուն պատճառները եղող, Հայ գաւառները բնաջինջ ընող Քիւրտ ցեղապետներ—օրինակ Դասմ պէյ, Մուսա պէյ, Սէյիտ Ալի, Բըլլակ, Ֆոթէ, Քէօռ Հիւսէյին փաշա եւն.—մնացին անպատիժ եւ շարունակեցին իրենց հարստահարութիւնները։

Հայոց գաւառած հողերը եւս չդադարուեցան, տարուած թալանները եւս չ'առնուեցան, «միւլթէզիմ»ութիւն, «միրիբայ»ութիւն, «սալաքա» չը վերցուեցաւ, որով Հայերը կրկին մնացին իրենց անխիղճ հարստահարիչներու տնտեսական գերութեան մէջ։ Ասոր արդիւնքն է տիրող սովը եւ անծայր խեղճութիւնը։ Անօթութենէ մեռնողներու դէպքեր պատահեցան գաւառներու մէջ։ Զրոնը (Ախներ, մենք Հա՛յ ենք, Հա՛յ, չե՛նք զիջանիր վրէժ լուծել պարտուածէն, կ'իմանա՞ք. դուք, առանց ակնածելու մեր պարկեշտ արհեստաւորի հանգամանքէն, առանց խրնայելու մեր աղքատութեան, առանց արդահատելու մեր ընտանիքներուն, ունեցաք անխղճութիւնը մեզ ձերբակալելու մեր գործին, մեր աշխատանքին մէջ։ եթէ մեզի օգնութեան չը հասնէին մեր այս կարիճները, պիտի տանէիք մեզ Զեթունի զօրանոցը, պիտի նետէիք բանտը. այնպէս չէ՞...։

Զինուորները. կալանաւոր, կը դողային ծերուկին առջեւ ու վայրկեան առ վայրկեան կըսպասէին անոր բերնէն իրենց կեանքին ու բաղդին վճիռը։

Մերուկը նոյն վեհութեամբ շարունակեց.

—Տեսէ՛ք հիմայ, մենք, ինչպէս որ ըսի ձեզի, Հա՛յ ենք, Քրիստոնեա՛յ ենք, քաղաքակրթուած ա՛զգ մըն ենք. մենք այլապէս կը լուծենք մեր վրէժը. հիմայ դուք մեր ստացուածքն էք, մեր տրամադրութեան տակ, կրնանք ձեզ հոս, այս ամայի գետեզերքը, այս խորունկ ձորին մէջ մէկիկ մէկիկ մտոցնել, ձեր դիակները գետակին ալիքներուն մէջ նետել ու անցնիլ երթալ, այնպէս չէ՞. սակայն, երբէ՛ք մի՛ վախնաք, պիտի ապրիք դուք, մենք չե՛նք զիջանիր վասաբէն սպաննել մեր թշնամին. կռուի մէջ, պատերազմի դաշտին վրայ կը սիրենք չափուիլ իրեն հետ։

—Մենք արդէն գիտենք, յաճախ լսած ենք ձեր համբաւը. դուք ասպետական ցեղ մըն էք, յարեց դողդոջուն ձայնով մը, կապուած զինուորներէն մէկը, որ սպանդանոց տարուող արջառի մը պէս, պաղատագին ու ցաւագին նայուածք մը կը գցուցանէր չուրջը. կը պաղատիք, գթացէ՛ք մեր ընտանիքներուն. մենք անգութ վարուեցանք, դուք գթածաբար փոխարինեցէ՛ք. ի՞նչ ընենք, մենք, բռնակալներու կամակատար ծառաներ, սարսռած էինք գործադրել անոնց կամքը. մի՛ մեղադրէք մեզ...։

—Այո՛, յարեց անդիէն Արեգնցիներէն ազնուական դիմագծերով, հուժկու մարդ մը, որ քառասուն տարու կերեւէր. մենք չենք կրնար ձեզ մեղադրել, հրամանի հպատակ ծառաներ էք դուք, բայց, լաւ գիտեմ որ բնազդո՛վ ալ կատէք դուք մեր ցեղը, ձեր դաւանած կրօնքը սխալ ըմբռնած էք ու կը կարծէք թէ՝ ճշմարիտ Մահմէտականի մը պարտականութիւնը՝ քրիստոնեաները տանջե՛լ է, կեղեքե՛լ է, սպանե՛լ է։ հոգ չէ՛ սակայն, պիտի գայ ժամանակ մը, ու դուք պիտի զղջաք, բայց շատ ուշ պիտի ըլլայ...։ Զէ՛ք կրնար ուրանալ, հիմայ ձեզ ազատ կ'արձակենք, կ'երթաք ու մէ՛կ ժամ վերջը կը մոռնաք մեր երախիքը...։

(Շարունակելի)

ԹԵՐԹՕՆ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„-Ի

ՍՄՐԱՏ ՐԻՒԲԱՏ

(170)

ԲԱՆՏԷ ԲԱՆՏ

ՍԷՔԼԷՐՕՊ ՍԱՏ

Լ.

Նաւաբ գիշեր մը, կապար երկինք մը, կատղած գեսակ մը, տագնապի ու սոսկումի վայրկեաններ, ոհուոր, խորհրդաւոր ու եղերական համայնապատկեր մը կը պարզէին։

Բամին կռթեց, անտառները հեծեցին, գետը գոռաց, ալեաժները սասանեցան, ժայռաները խլրտացին, դիմացի գետեզերքին թիւտներուն մէջէն փայլակներ չոզացին, թատ ու ճեղքեցին օդը։ հոն, դիմացի գետափը, կոհակներէ ծեծուած ժայռերու կողերուն վրայ տեսնուեցաւ սառուերներու խլրտումը։

Զինուորները զդացին վտանգը, պաշարուած էին։ Իրենց պետը, ձիուն նիւսը դամուած, շաւնչը բռնած, կը դիտէր լռիկ ու դողդղին։ Ցանկարծ բոլոր ձիերուն ականջները ցցուեցան, անհանդարտ շարժումներով. գետինը դղրդեցին ձիերը խրխինջելով։ Կալանաւորները տեսան, սիրտ առին, յոյսերով սարսռացին ու զդացին թէ դիմացի շարժումը նպաստաւոր էր իրենց եւ թէ գետակին միւս եղերքը իրենց պաղատութիւնը կը պատրաստուէր թերեւս։

Սառուները վազվզել սկսան գետեզերքին երկայնքը, ժայռերուն վրայ իրենց դիմադրութիւնը կը գծուէր. ձայներ կը լսուէին, կը ժռեւային, հեռագեռ սրոչ, յոսակ ձայներ։ Տօթը գիւղացիները, կապանքներուն մէջ, կը հեռուէին այդ ձայներուն, որոնք ծանօթ կը թուէին իրենց։

—Անձնատո՛ւր եղէք, անձնատո՛ւր, ժանչեց դիմացէն վիթխարի մարդ մը, որ կը թոյանար թիւտներուն ծոցէն. վառե՛ր, անձնատո՛ւր եղէք, եթէ ո՛չ...

Ու գնդակ մը թռաւ սուլելով։

Ակնթարթ մը, երկրորդ ակնթարթ մըն ալ, եւ ահա՛ Լոկատին պետը ձիէն վար ինկաւ. ձին, իր կարգին, ցլաձգային գալարումներով գետին գլորուեցաւ։ Զինուորները վար ցատկեցին խկոյն, իրենց դժբաղդ պետը շրջապատելու, իսկ պետը, դիտապատ, թաւալգլոր ինկած, հողը կը ճանկռտէր ու կը խածնէր ինք իր մարմինը։

Բունքէն զարնուած էր ու մահացու կերպով. նոյնպէս պետին ձին, վիրաւոր կը թաղլտկէր։

Զոկատը լացաւ իր պետին կորուստը, իսկ կալանաւոր գիւղացիները, օգտուելով զինուորներուն խուճապ տագնապէն, յանդգնեցան, գերմարդկային ճիգով մը քակել իրենց անիծեալ կապանքները, յարձակեցան ու յափշտակեցին անոնց զէնքերը։

Դերերը փոխուեցան, զինուորները կապուած, գիւղացիները զինուած։ Հան, Լոկատին պետը, զարհուրելի խժլուքներու մէջ, իր յուսահատ ու գերի ինկած զինուորներուն աչքին առջեւ, փչեց իր վերջին շունչը, փռուեցաւ իր ձիուն դիակին քով։

Իսկ եօթը գիւղացիները, մէկ ձեռքով՝ ձիերուն սանձէն բռնած, միւսով՝ զինուորներուն զէնքերը, կ'ըմբոշխնէին գիշերուան հեշտանքը, իրենց սիրեցեալ թշնամիին դիակին վրայ ծռած...։

—Մե՞նք ենք, մե՞նք, Արեգնցի ձեր եղբայրնե՛ր, պատասխանեցին եօթը Ֆբանուզիները։

—Անցե՛ք, այս կողմը, կարիճ աղաքնե՛ր, անցե՛ք, պատասխանեցին եօթը Ֆբանուզիները։

Դաղանիքը պարզուած էր, ազատաբարները ճանչցուեցան, Արեգնցի փախստականները, որոնք գետեզերքի անտառները կը թափառէին, հեռապնդող զօրքերուն աչքէն հեռու։ Ասոնք, իրենց գիշերային արշաւանքին մէջ, նշմարած էին եօթը գիւղացիները, բարբարոս ջոկատէն հալածուած ու գետակին միւս եղերքէն բռնած էին նոյն ուղղութիւնը, առանց աչքէ կորսնցնելու զանոնք։

Շուտով հասան Արեգնցիները, միացան Ֆանուզցիներուն։ Զինուորները մերկացուցին, մէկիկ մէկիկ կապեցին զիրենք, ու ձորին մէջ ձգեցին մինակ։ Բայց յետոյ, Ֆանուզցիներուն մէջէն ծերուկ Պետրոս, ընկերներուն գութը շարժեց ու յանձնարարեց վենանձնօրէն վարուիլ այդ բարբարոսներուն հետ, որոնք իրենց ձեռքերուն մէջ ինկած էին։ Միւսները, բարի ծերուկին յորդորներէն կակուղցած, յօժարեցան քակել անոնց կապերը, զանոնք ազատ արձակել ու թողուլ որ վերադառնան իրենց տեղը։

—Ցաւակնե՛ր, ըսաւ ծերուկ Պետրոս, ուղղելով խօսքը ջոկատին, որ իր պետին դիակին շուրջը բոլորուած, կուլար անոր կորուստը. մենք ձեզի չե՛նք նախատիներ, մենք Հա՛յ ենք, Հա՛յ, չե՛նք զիջանիր վրէժ լուծել պարտուածէն, կ'իմանա՞ք. դուք, առանց ակնածելու մեր պարկեշտ արհեստաւորի հանգամանքէն, առանց խրնայելու մեր աղքատութեան, առանց արդահատելու մեր ընտանիքներուն, ունեցաք անխղճութիւնը մեզ ձերբակալելու մեր գործին, մեր աշխատանքին մէջ։ եթէ մեզի օգնութեան չը հասնէին մեր այս կարիճները, պիտի տանէիք մեզ Զեթունի զօրանոցը, պիտի նետէիք բանտը. այնպէս չէ՞...։

Զինուորները. կալանաւոր, կը դողային ծերուկին առջեւ ու վայրկեան առ վայրկեան կըսպասէին անոր բերնէն իրենց կեանքին ու բաղդին վճիռը։

Մերուկը նոյն վեհութեամբ շարունակեց.

—Տեսէ՛ք հիմայ, մենք, ինչպէս որ ըսի ձեզի, Հա՛յ ենք, Քրիստոնեա՛յ ենք, քաղաքակրթուած ա՛զգ մըն ենք. մենք այլապէս կը լուծենք մեր վրէժը. հիմայ դուք մեր ստացուածքն էք, մեր տրամադրութեան տակ, կրնանք ձեզ հոս, այս ամայի գետեզերքը, այս խորունկ ձորին մէջ մէկիկ մէկիկ մտոցնել, ձեր դիակները գետակին ալիքներուն մէջ նետել ու անցնիլ երթալ, այնպէս չէ՞. սակայն, երբէ՛ք մի՛ վախնաք, պիտի ապրիք դուք, մենք չե՛նք զիջանիր վասաբէն սպաննել մեր թշնամին. կռուի մէջ, պատերազմի դաշտին վրայ կը սիրենք չափուիլ իրեն հետ։

—Մենք արդէն գիտենք, յաճախ լսած ենք ձեր համբաւը. դուք ասպետական ցեղ մըն էք, յարեց դողդոջուն ձայնով մը, կապուած զինուորներէն մէկը, որ սպանդանոց տարուող արջառի մը պէս, պաղատագին ու ցաւագին նայուածք մը կը գցուցանէր չուրջը. կը պաղատիք, գթացէ՛ք մեր ընտանիքներուն. մենք անգութ վարուեցանք, դուք գթածաբար փոխարինեցէ՛ք. ի՞նչ ընենք, մենք, բռնակալներու կամակատար ծառաներ, սարսռած էինք գործադրել անոնց կամքը. մի՛ մեղադրէք մեզ...։

—Այո՛, յարեց անդիէն Արեգնցիներէն ազնուական դիմագծերով, հուժկու մարդ մը, որ քառասուն տարու կերեւէր. մենք չենք կրնար ձեզ մեղադրել, հրամանի հպատակ ծառաներ էք դու

ԱՏՈՄ-Ի
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄԻՍԻՈՆԸ
ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻՒ ԹԻՒՈՎ

(լաթ) գիւղին մէջ քաղցէն մեռան Խաչօ եւ երկու երեխայ։

Սովամուահան եւ աղքատութեան այս դրութեան մէջ կառավարութիւնն սկսաւ խիստ հարկահաւաքութեան, սփռելով անօթի գիւղերու մէջ 10-20ով իր ձիաւոր հարկահաւաքներու խմբերը, որոնք է հարկէ ապրեցան ժողովրդի հաւատոյն։ Հարկահաւաքութեան ահիւ ծախուեցաւ խեղճ գիւղացւոյն վերջին այծը. տեղի ունեցան բանութիւններ։ Աբլաթի Կամուրջ գիւղին մէջ հարկահաւաք Իպրահիմի կողմէն սպասիկ ծեծի ենթարկուեցան Գալուստ Ալանեան, Մարգար Մինասեան եւ Սալվար անուն կին մը։ Վերջինս սկսածները ջարգասած էին Մոսկանի մէջ մէկ կողմէն Քիւրտերը տուրքը կը հաւաքեն եւ միւս կողմէ կառավարութիւնը։ Հոս տուրքերու գանձման առթիւ ծեծի ենթարկուեցան Կնեան գիւղացի Ռէշ Շեղո, Խաչօ, Սարգիս եւ կինը. Հոգենք գիւղը ծեծուեցաւ Գողոս Բոզոյեան։

Այս բոլորի առթիւ Կառավարութեան բողոքներ եղան, բայց ի զուր։

Սահմանադրութենէն յետոյ կառաւարուած Թալանները եւ սպանութիւններու մասին ժամանակին թէ՛ Պարլամանտէն և թէ ժամանակին հաղորդուած է։

Մենք հոս կուտանք ամփոփ ցուցակը։

Ս. Մամասանք (Նահիյէ՝ Նէմրան —Խիզան—) Ալիկանցի Քիւրա «քէօչար»-ները տարին բոլոր Հայ գիւղերու թալանը։ Յայտնի չարագործ Սէյիտ Ալիի մարդիկը տարին Խիզանի Ս. Խաչ վանքի 35 ոչխարները, Կարկառու Սղեզիս գիւղէն՝ 296 ոչխար, (այս առթիւ Հայ մը վիրաւորելով). Խորտանց գիւղէն տարին 196 ոչխար. Բուլնցի քիւրա Քուչէ թալանեց Ճօմանցի հայերը, Քապէ, Ղազար, Ցակոբ անուններով։

Բ. Խիզանի Շէն գիւղը սպանուեցաւ Թովմաս Մանուկեան Սէյիտ-Ալիի ծառաներէն Ցաքնոի ձեռամբ. Սպարկերպի Առնիկ գիւղը սպանուեցաւ Խաչօ՝ Տաքիր անուն քիւրտի մը ձեռքով, Խիզանի Էկու գիւղին մէջ՝ Սէյիտ-Ալիի ծառաներէն Քէքիսօ ծեծելով սպաննեց Մանուկ Յովհաննէսեանը, Տոփալանք (Աբլաթ) Միւլեթէոյ Արիֆի(*) ձեռքով սպանուեցաւ Ցակոբ Մովսէսեան։ Դասը պէշ տանջանքներու ենթարկեց Վարդենէսի այր եւ կին մը։ Խուլթիկ գիւղին մէջ Շեյխ-Ազիզ չարաչար տանջանքներու ենթարկեց Տէր-Դէորգը եւ գաղջոը քաշեց սպառնալով «ասիկայ օրդիդ սպանող խանչարն է»։ Երկիր վերադարձող երկու պանդուխտներ Կարկառ իրենց գիւղին մօտ Քիւրա Մամէի կողմէն կը թալանուին -150- ոսկի, ասոնցմէ գիւղացի Մինաս Ասիսյանը կ'ըսպանուի, Գողոս Գրիգորեան կը վիրաւորուի Կառաւուած հարստահարութիւնները Թուլով չեն վերջանար։ Կառավարութիւնը ամէն ինչ կը տեսնէ... եւ կը լռէ։

Բաց ասի կառավարութիւնը հակառակ սահմանադրութեան յայտարարած սկզբունքներուն՝ փոխանակ ժողովուրդներու հաւասար աչքը նայելու, խորութիւն կը դնէ եւ նախկին ձեւով մահմեդականները կը գրգռէ Հայերուն դէմ -provocation-։ Մեր քաղաքը պատահած վերջին դէպքերը կ'ապացուցանեն զայն։

Առանց պատճառի, առանց ո՛ եւ է բողոքի՝ կառավարութիւնը պարուսկով մը ձերբակալեց եւ 6 ամիս բանտարկութեան դատապարտեց Հայ ժողովրդին սիրելի Ցնդ. երկու գործիչները Մարզպան ու Սեպուհ։ Ձերբակալութենէն անմիջապէս վերջ 40—50 դիմուած ոստիկաններով եւ խուժանով պաշարեցին գործիչներուն եւ իրենց դրացւոյն բնակարանները ու սկսաւ խուզարկութիւնը՝ հակառակ Սահմանադրութեան խոստացած բնակարանի անձեռնմխելիութեան։

Այս դէպքէն յետոյ Խուլթիկ գիւղը խուզարկուեցաւ ոստիկաններով։ Ցակոբ անուն Հայի մը տունը եւ գրաւուեցաւ երկու զէնք, չհայելով որ բոլոր Քիւրտերը զինուած կը պտտին քաղաքի մէջ եւ չըսկսաբար։ Հայերը սարսափի մատնուած՝ իրենց բոլոր 10 օր շաբունակ փակեցին շուկաները եւ սկսաւ յուզմունքը։ Իսկամ բէկլիօնէր տարբերը, որոնց պատրաստանն էր ամէն ինչ, ասբոնը զգուեցին, առարկելով թէ հայերը մէկիներուն տակ պայթուցիկներ դրած են, մէկիներու վրայ ի ցոյց մարդկանց դրին զինուած պահապաններ։ Դրութիւնը լարուեցաւ եւ դժբախտ հայ ժողովրդի գլխին նորէն կախուեցաւ կոտրածի երկիրը։

Այս առթիւ ընդհանուր Հայ ժողովուրդը տուաւ հեռագրական բողոքներ Պարլիրքարան եւ Օսմ. Խորհրդարան եւ այլուր. բայց այս վտանգաւոր դրութեան հանդէպ կրկին անտարբերութիւն ամէն կողմէ, ո՛չ մի պատասխան չենք ստացեր ցայժմ։ Մեր դրութիւնը յուսահատական է. կառավարութիւն եւ բարեկամներու վրայ մենք յոյս չունինք։ Մենք յուսահատ մենք նաեւ Ազգ. կեդր. Վարչութեան ու Պարլիրքարանի կողմէն։

Ահա երկու երեք տարիէ ի վեր լքուած եւ թափուր մնացած է այս վիճակը. լուծուած են բոլոր ժողովները. չկայ զգրոց, չկայ եկեղեցական եւ վանական կալուածներու վրայ հսկող վարչութիւն։ Հեռագրի դրամ տալով յղկեցանք, բայց Պարլիրքարանէն ո՛չ մի պատասխան։ Հազար անդամ գրեցինք, խնդրեցինք, պաղատեցինք, որ մի Առաջն. Տեղապահ ղրկէք։ Զղրկեցիք։ Ժողովուրդը ճարահատ Աղթամարէն հրաւիրեց Եղնիկ վրդ. Ներկարարեանը. կարճ ժամանակի մէջ նա ցոյց տուաւ եանդուն գործունէութիւն։ Զինքը սիրեցինք։ Խնդրեցինք որ հաստատէք անոր պաշտօնը, այդ ալ չբրիք... մենք ո՞ւր դիմենք, ի՞նչ ընենք։

Այս օրերու մէջ անգին կարեւորութիւն ունի Առաջնորդի մը կամ Տեղապահի մը պաշտօնը. Ն. Կուսակալութեան Իսարբէի մէջ նա ձայն ունի, հոն կը վճռուին կարեւոր հարցեր. իսկ Հայերս հոն ներկայացուցիչ չունինք։ Իսարբէի մէջ նստող Հայերէն մէկը՝ յայտնի մահնիչ եւ դաւաճան Օսվակիս Խաչմանուկեանն է. վերջերս ներքին գործոց նախարարութեան հրահանգով եղաւ նահանգային ժողովի ընտրութիւնը, եւ որովհետեւ մենք վստահելի եւ կարող մարդ չունէինք, այդ ժողովի մէջ ընտրուեցաւ անշուշտ Վալիի ենգիգիներով—յայտնի դաւաճան Մուրատ Մուրատեանը...

2. Հայ գիւղացիութիւնը իր բազմաթիւ ցաւերու համար կը դիմէ կառավարութեան։ Զուտինք Առաջնորդ որ պէտք եղած դիմումներն ընէ։

3. Ազգային կալուածները մնացած են երեսի վրայ, քանի մը շահագործողներու ձեռքը։ 4. Կրթական գործեր, զպրոցք մնացած են երեսի վրայ։ 5. Ազգ. ընդ. ժողովները լուծուած ըլլալով՝ ամէնքէ խանգարուած վիճակի մէջ է։ Պարլիրքարանը Բաղ. Ժողովին նամակ գրելով՝ Հայերէն գրաւուած հողերու ցուցակը կը պահանջէ, մինչդեռ սոսնանգամ գրուած է, որ այդպիսի ժողովները հոս դոյութիւն չունին։

Վաղը կուգայ Հայաստանի Քննիչ Մարմին։ Զկայ պաշտօնական մարդ մը կամ մարմին մը որ նախապատրաստութիւններ ընէ եւ ցոյց տայ կատարուած հարստահարութիւնները, գնէ պահանջներ։

Այս դրութեան հանդէպ ժողովուրդը գործերը վարելու համար ընտրեց առժամանակեայ գործադիր մարմին մը, որը տեսնելով թէ ո՛ւ եւ է բան չի կրնար յաջողցնել, Պարիրքարանն ըլլած իր դիմումները կը մնան անհետեւանք, անպատասխան, կրկին կես լուծուած դրութեան մէջ է։

Ահա մեր անմխիթար եւ անելանելի դրութիւնը։ Պարզելով զայն՝ թախանձագին կը խնդրենք ուշադրութիւն դարձնել մեր վիճակին վրայ եւ անմիջապէս ղրկել Եղնիկ վրդի փոխանորդական պաշտօնի հաստատութիւնը, որ կազմուին Ազգ. Ժողովներ եւ ձեռնարկուի Առաջնորդի ընտրութեան։

Մեզ ուրիշ մ'ապելի Եղնիկ վրդը իրրեւ տեղացի եւ մեր պայմաններուն քաջածանօթ ու գործունեայ հոգեւորական՝ միակ յարմար մարդն է տեղւոյս համար։

Ցոյս ունենալով որ դուն այս անգամ չէք մերժեր մեր դիմումը եւ Եղնիկ վրդի հաստատութեան պաշտօնագրերու հետ կը ղրկէք նաեւ անոր պէտք եղած հրահանգները՝ Ազգ. Ժողովները վերակազմելու եւ գործերուն ընթացք տալու համար, կը կրկնենք թէ նա իրրեւ տեղացի եւ ծանօթ երկրի աշխարհագրութեան ու ժողովրդի դրութեան՝ մեզ համար նախընտրելի է։

Ցարգանք
200 տարագրութիւններ
իսկականի վրայ

ԱԶԳԱՑԻՆ
ԱԶԳԻՆ ՎԷՐՔԵՐԸ

ԴՇ. ՕՐՈՒԱՆ ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԱԾ ԼՍԱԼԱԳԻՆ ԶԱՑՆՈՎ

Վեհափառ Տէր եւ Սաստկական
Հարք եւ Եղբարք,

Կ'ազատէ որ թոյլատրէք ինծի այս հանդիսաւոր եւ պատկառելի ժողովի ներկայութեան մի քանի խօսք խօսելու։ Արդարեւ խօսելու ձիրք, ընդունակութիւն, խոսքերս պիտի ըլլան անեկա, կրնան կուտ. այդ թերութեան ալ անուշադիր պիտի ներէք, տեսնելով որ խօսողը գերեզմանի դուռը մօտեցող մարդ մըն է։

Պատուական Հարք, վեցամեայ պաշտօնավարութեան շրջան մը բոլորեցինք. վեց ամէն ի վեր ամէն օր լսեցինք ամէն քաղաքէ եւ գիւղէ արձակուած սրտաճմլիկ աղաղակներ եւ աղաչանքներ. վեց ամէն ի վեր պատրիարքարան եւ լրագիրներուն հասած անթիւ նամակներ կ'իմացնեն մեզի մեր խղճալի ազգայնոց ամենամեծ մասի ոգր, կոծ աղաղակն, առանց սովալլուկ վիճակն, վերջապէս իրենց տնել եւ անտանելի կացութիւնն։ Այո՛, առանց ամենքը լսեցինք ամէն օր ամէն ժամ. լսեցի՞նք եւ անտարբեր մնացինք. չէ՛, մեղա՛յ, անտարբեր չմնացինք, այլ մեր սրտեր կոծոցուցինք, քա՛ր եւ երկաթ գարձուցինք մեր սրտերը մեր խղճալի ազգայնոց լաց ու կոծերէն հազդուելու համար։

Այդ բիւրաւոր ողբերգիները իրենց թշուառ վիճակը նկարագրելով, ամէն օր նամակներ կը հասցնէին Պատրիարքարան այն բարեմտի հաւատքով թէ հոն ուղղինք ժողովներն եւ մանաւանդ մեր կրօնական հայրերը, որ հայրական գորովով պիտի լսեն իրենց որդւոց աղաղակն ու պաղատանքը, պիտի լսե՛ն եւ փութով գարման տանին։ Ո՜հ, տխո՛ւր յուսախաբութիւն։

Այո, այսօր հանդիսապէս ձեռքերնիս սրտերնուս վրայ դնելով պարտաւանց քուէ տանք մենք մեզի. դրած դ չենք կատարած մեր պարտականութիւնը այս բացառիկ եւ սոսկալի շրջանին։ Պիտի առարկուի թէ ազգային իշխանութիւնը ամէն կարելին ի գործ դրած է։ Ես պիտի ըսեմ թէ չէ բրած, կարելիէն վերջ անկարելիին ալ պիտի ձեռք զարնէք ազգի սոսկալի թշուառութեան դարման տանելու համար։ Պատուական Հարք. յիշենք Բեթայի գերեզմանոցի խնդիրն։ Պարիրքարանը մէկ աւուր մէջ շարժման մէջ դրաւ մայրաքաղաքիս բոլոր եպիսկոպոսներն, վարդապետներն եւ քահանաները. ամենք դիմեցին, գիմեցին Սուլթանին եւ ձեռնունայն չվերադարձան, մեռելոց սոսկերտեաց խնդիրն չտեսած էր, չարգա՞նք այդ ցուցադիրներու յիշատակին։ Իսկ այսօր ազգի մեծամասնութիւնը կենդանի սոխոր միայն դարձած է. կը լսենք կը տեսնենք եւ դարան չենք առներ, միլիոնաւոր կենդանիներն՝ երկու ափ սոխորի չափ ալ արժէք չունին մեր աչքին, ա՜ա՛ղ։ Այս ազատութեան շրջանին ամէն գառակարգ իր ցոյց եւ շարժումն ըրաւ, միայն մենք հոգեւորականներս մնան եւ բարին չտեսնեցանք։ Այս, մենք ալ պէտք էր շարժէինք, գիմէինք Սուլթանին եւ կառավարութեան, գիմէինք եւ պահանջէինք նախ՝ առանձնաբար տարի առաջ երեք հարիւր հազարէն աւելի հայոց թափուած արեան փոխարինութիւնը, այո՛ արեան գինը պահանջէինք։ Տասնեւչորս տարի առաջ ամէն քաղաքներ աւաններ ու գիւղեր կողոպտուեցան, անխնայ կողոպտուեցան. պէտք է պահանջենք ամենայն ալ տարբ հատուցում պահանջենք։ Իսկ այսօր անհամար ազգայիններ ողոբմելի եւ անանելի կացութեան հասած են, շատերն սոսկամ ըլլալու վիճակին գտնուածներ ցաւերնին հոգեբանելու համար։ Ցաւերնիս քարը սիրտերն անգամ կը հարթեցնեն. այո՛ այս բոլոր ազգերու համար պէտք է գիմենք Սուլթանին եւ իր կառավարութեան, գիմենք՝ եւ դարձեալ պահանջենք. պահանջենք որ կառավարութիւնը բանայ իր չտեսմարաններն եւ ապրեցնէ հայ ազգի սովալլուկ մանուսայ երկրագործ ժողովրդեան սերմ եւ անասուն, վասն զի ասան եւ չարս տարուան մէջ գործադրուած զրկանք ու հալածանքն է որ հասցուցած է ժողովուրդն այս թշուառ կացութեան։

Պատուական Հարք, տակաւին ժամանակն անցած չէ այս նշանաւոր դիմումներն ընելու. այո՛ գիմենք եւ դարձնենք խնդրենք, գիմենք այդ դռներն որպէս զի անգամապարտ մնանք Աստուծոյ եւ մարդկանց առջեւ։

ՑԱԿՈԲՈՍ ՎՐԴ ՇԱՀԳԱԶԵԱՆ

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԸ երկկ նիստ գումարելու հրաւիրուած էր Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, նախագահութեամբ Տեղապահ Սրբազանին։ Կրօն. Ժողովոյ անդամներէն 13, իսկ Բաղաք. Ժողովէն 7 հոգի ներկայ էին, որով օրինակն մեծամասնութիւն չգոյացաւ, եւ ներկայները խորհրդակցեցան Երուսաղէմի եւ Սիսի աղգապատկան կալուածոց խնդիրներու մասին եւ որվհետեւ մէկ քանի նիստերէ է վեր մեծամասնութեան չգոյութեան պատճառով օրինական նիստ տեղի չէր ունենար, Բաղաք. Ժողովի ներկայ անդամներէն Շահրիկեան և Սեղբոսեան էֆ.ները այս մասին առաջարկեր մասուցին Տեղապահ Հօր, որոնք Խառն ժողովի առաջիկայ երեքշաբթի օրուան նիստին մէջ նկատի պիտի առնուին։

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՅԱՆ ՀՈՍՍԱՔ.—Վարչութիւնը լուր առած է թէ առաջիկայ շաբթու Մարսիլիոյէն Գալիս պիտի հասնի գաղթականներու նոր կարաւան մը որ մօտ 500 հոգիէ կը բաղկանայ եւ որոնց Հիմա շուտած է թէ ի՞նչ պիտի ընէ։

ՄՈՒՇԻ երեսփոխան Դեղամ էֆ. Տ. Կարապետեան երէկ Խառն Ժողովին ներկայանալով պատմեց Տարօնոյ աշխարհին ցաւերը եւ ըսաւ թէ այնչափ խեղճ եւ անկեղծաբան է տեղւոյն կացութիւնը որ անհրաժեշտ կը դարձնէ հոն առաջնորդ Ներսիսեան վրդի ներկայութիւնը։ Առաջնորդը պիտի մեկնի այս օրերս, սակայն դեռ իր ճամբու ծախքը կարելի չէ եղած հայթայթել։ Դեղամ էֆ. խօսեցաւ նաեւ Գալիս գաղթականներու մասին եւ Ժողովը որոշեց պէտք եղած ջանքերը ընել անոնց գործ հայթայթելու համար։ Եւ որովհետեւ այդ գաղթականներէն մէկ մասը, ինչպէս ասկեց առաջ Դուրեան եւ Իզմիրլեան Սրբազաններու ըրած էր բուռն դիմում մը ըրած էր նաեւ Արշաքունի Սրբազանի, Դեղամ էֆ. յորդորեց գաղթականները որ այդ տեսակ ցոյցերով իրենց վրայ եղած հոգածութիւնը զզուանքի փոխելու պատճառ չըլլան։

ՈՒՌՄԻՄՆ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ երէկ նիստ գումարեց Ղալաթիոյ Խորհրդարանը։ 1. Տօքթ. Փաշաեան խան Ընդարձակ Դրպրոցական առողջապահութիւն» գիրք մը հեղինակած եւ հրատարակած ըլլալով, ասկէ առաջ ուղարկած էր մէկ օրինակը Խորհրդոյ կողմէ վաւերացուելու համար։ Խորհուրդը նոյն գիրքին նկատմամբ կատարուած քննութեան արդիւնքին վրայ վաւերացուց զայն եւ որոնց գործածութիւնը ազգ. վարժարաններու մէջ։ 2. Հատ առաջարկութեան Խորհրդոյ անդամներէն Ցովհ. էֆ. Հինդլեանի, Խորհուրդը հարկ դատելով որ իրեն համար մասնաւոր մասնագիտարան մը ունենայ, որոշեց հրապարակաւ հրաւէր ուղղել Թուրքիոյ եւ արտասահմանի բոլոր հեղինակներուն, որպէսզի հանին իրենց հեղինակութիւններն մէյ մէկ օրինակ ղրկեն։ Ուստի. Խորհրդոյ 3. Բաղաք. Ժողովը ըստ առաջարկութեան Խորհրդոյ, յանձնարարած էր Ուսուցչաց Օգնութեան մնաստակին կանոնագրին նոր յօդուածին արտամարութեան համաձայն, Տնտես. Խորհրդոյ հետ միասնաբար եւ պատրաստել Ուսուցչ. Օգնութեան մնաստակի հոգաբարձութեան անդամակցութեան ընտրելիներու ցանկը եւ ներկայացնել։ Խորհուրդը այս ազգարարութեան վրայ որոշեց հրաւէր ուղղել Տնտես. Խորհրդոյ, առաջիկայ նիստը միասին գումարելու եւ յանձնարարուած ցուցակը կազմելու համար։ 4. Գէօյիւքբէրի մէջ Ուսումնարանաց եւ Բարեսիրաց ընկ. մը կազմուած եւ կանոնագիրը ուղարկուած էր վաւերացուելու համար։ Խորհուրդը նոյնն ընդունութիւնը յանձնեց իր անդամներէն Գեորգ Եֆ. Դարբանին։

ԷԶՐՈՒՄԻՆ Սինոդը 100 բուրլի նուիրեց Իսալիոյ երկրաշարժէն վնասուողներուն համար։

ԲՍՄՈՒՆԵԼԻ ԴԵՂՈՒ ՄԸ.—Գայաղիաբ Ցնվ. 20 թիւով կը գրեն.—Գայաղիաբի Քրիստոնեայ Պաղատաբ էֆենտիին հին ոտիժի օրով գործած իր գաւառանութիւնները բաւ չհամարելով եւ այդ բոլոր գործերով իր ծարաւը չյագեցնելով, սկսեր է Հայ աղջիկները Թրքացնելու միջոցներ ձեռք առնել։ Ցնվ. 13ի գիշերը տեղի ունեցաւ գեղք մը, որու բուն հեղինակն է գաւառի Քրիստոնեան. իր Հաճի անունով թիւրք ծառան կը ղրկէ Մարուխան Առաքել անունով խեղճ Հայու մը տունը եւ փախցնել կուտայ անոր աղջիկը։ Դէպքէն քառասուն ժամ մը վերջ՝ այդ լսելով Մարուխան Երուանդ եւ Մովսէս անունով երիտասարդները կը յարձակին այդ անզգամին տան վրայ եւ ազատելով աղջիկը, տուն կը բերեն։

ԹԻՖԼԻՍի մէջ Փետր. 9ին դատուեցան Մեծ Ղարաքիլիսա, Դիլիջան եւ Տաղնալի գիւղերու եօթը գիւղացիները, որոնք ամբաստանուած էին թէ 1905ին մասն «Հայկական Յեղափոխական Դաշնակցութեան» մէջ, որու նպատակն էր ապալել Ռուսաստանի հասարակական կարգը, եւ ամբաստանեալներէն Արաէմ, Վանո, Մկրտիչ եւ Վախտանգ Եվոյանները իրենց տունը ունէին զէնքի, ռազմանիւթի եւ պայթուցիկ նիւթերու գաղտնի պահման։ Դատարանը Արաէմ եւ Վանո Եվոյանները մեղաւոր ճանչցաւ պայթուցիկ նիւթեր պահելուն համար եւ դատապարտեց զանոնք Սիբիրիա աքսորուելու, զրկելով քաղաքային իրաւունքներէ, իսկ մնացածները դատարանը անպարտ արձակեց։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ Տօպրիչ քաղաքէն կը գրէ մեզի Գ. Աբմէն Վահագն թէ հայրենի տառապաքին հանդէպ գեղեցիկ սեան ներկայացուցիչները գովելի չարժման մը նախաձեռնութիւնը ունեցած են։ Տեղւոյն օրիորդները վիճահանութիւն մը տարքերին ձեռական աշխատութեամբ, որով 40 կտոր ձեռագործ պարտասեղն իրենց սեպհական ծախքերով. Հեռեւալ հինգ օրիորդները՝ Օր. Օր. Մանկիկ Այլայեան, Բերսաբ. Ժն. Գաբրիէլեան, Հռիփսիմէ Ժն. Մարտիրոսեան, Սիմա Արապեան, Վերժին Թոզանեան յանձն առին վաճառասունէ վաճառասուն նաեւ տուին տուն սպառել վիճակառուները, ցուտրին բուքին գիմադրելով, երբեմն ազատելով եւ ի գուր հրաւիրելով, որով 400 ֆրանկ մը հայթայթեցին եւ ղրկեցին Իզմիրլեան Հօր։ Հրապարակային շնորհակալութեան արժանի են մեր անձնուէր հայուհիները, որոնք միշտ գութ ու գորով կը ներշնչեն։

ՍՈՎՐ ՋԵԹՈՒՆԻ ՄԷՋ.—Զեթունէն Տեսք Ցովհաննէս Ահարոնեան փետրուար 3 թիւով կը գրէ մեզի.—Անօթութեան մի միայն մեր թաղի սէջէն մեռնողները պատմեմ. Գողոլեան կարապետի կինը, Սիմեկիրեան Թորոսի աղջիկը եւ Եղբայրեան Ցակոբն անօթութենէ մեռան։ Թաղական խորհուրդը, եկեղեցւոյ կալուածները՝ սուն, խանութ եւն. ծախել որոշած է թաղին աղքատները կերակրելու համար. սակայն ո՞վ է առնողը, ո՞վ ունի դրամ կալուած գնելու եւ կամ տակաւով տալու։ Այս ամէն ձախողութեանց, այս ամէն թշուառութեանց մէջ, Զեթունցւոց աւելի ծանր կը կոխէ Մարաշի Հայոց անիրիզ ընթացքն։ Մարաշի մէջ Հայեր ունինք, որոնց իւրաքանչիւրը կրնայ Զեթունը գնել։ Զեթունի մէջ բացի Առաուր աղա Բասիլոսեանէ՝ չկայ վաճառական մը եւ կամ առեւտրի մէկը, որ Մարաշէն վաշխով սեակ առած չըլլայ։ Սա անխիղճները մեր նօթի ուժեղներուն հացը խլելու մարտնչէն մղուած, առանց ամօթանալու ելեր անշուշտ Պատրիարքարան գրեր եւ սուտ ու պարիր խօսքերով հաւատացուցեր ու հարիւր ոսկի մը քաշեր են յանուն աղքատաց։ Վա՛յ անխիղճներ վա՛յ։ Կեսարիա, այսինչ այսինչ քաղաքներ, մինչեւ անգամ Քիլիս, յանուն Զեյթունի նպաստ կը հաւաքեն, իսկ Մարաշցիք մեր նպաստը, մեր մերկ ու բոսիկ ժողովրդեան, մանուկներու անուան զրկուած հին զգեստեղէնները առնելու խղճահարութիւնը չեն ունենար։ Ազգին կողմանէ մինչեւ հիմա Զեյթուն հասնող նպաստները 1200 ոսկւոյ գումարի մը կը հասնի, ո՞ւր մնացին յանուն Զեյթունի սոսկալոց հանդանակուած այնքան գումարները։

ՎԱՍՐԱՀԱՍ Շաբ. Գօսանի յօդուածին պատասխանած է ֆրանսարանակ Հայ բարեկամներէն Ցովհ. էֆ. Հինդլեանի, Խորհուրդը հարկ դատելով որ իրեն համար մասնաւոր մասնագիտարան մը ունենայ, որոշեց հրապարակաւ հրաւէր ուղղել Թուրքիոյ եւ արտասահմանի բոլոր հեղինակներուն, որպէսզի հանին իրենց հեղինակութիւններն մէյ մէկ օրինակ ղրկեն։ Ուստի. Խորհրդոյ 3. Բաղաք. Ժողովը ըստ առաջարկութեան Խորհրդոյ, յանձնարարած էր Ուսուցչաց Օգնութեան մնաստակին կանոնագրին նոր յօդուածին արտամարութեան համաձայն, Տնտես. Խորհրդոյ հետ միասնաբար եւ պատրաստել Ուսուցչ. Օգնութեան մնաստակի հոգաբարձութեան անդամակցութեան ընտրելիներու ցանկը եւ ներկայացնել։ Խորհուրդը այս ազգարարութեան վրայ որոշեց հրաւէր ուղղել Տնտես. Խորհրդոյ, առաջիկայ նիստը միասին գումարելու եւ յանձնարարուած ցուցակը կազմելու համար։ 4. Գէօյիւքբէրի մէջ Ուսումնարանաց եւ Բարեսիրաց ընկ. մը կազմուած եւ կանոնագիրը ուղարկուած էր վաւերացուելու համար։ Խորհուրդը նոյնն ընդունեցաւ։ 5. Ազգ. Ուսումնարանաց Խորհրդոյ անդամ Գեորգ Եֆ. Դարբանին։

ԲՍՄՈՒՆԵԼԻ ՄԻՆՈՔԸ 100 բուրլի նուիրեց Իսալիոյ երկրաշարժէն վնասուողներուն համար։

ԲՍՄՈՒՆԵԼԻ ԴԵՂԻ ՄԸ.—Գայաղիաբ Ցնվ. 20 թիւով կը գրեն.—Գայաղիաբի Քրիստոնեայ Պաղատաբ էֆենտիին հին ոտիժի օրով գործած իր գաւառանութիւնները բաւ չհամարելով եւ այդ բոլոր գործերով իր ծարաւը չյագեցնելով, սկսեր է Հայ աղջիկները Թրքացնելու միջոցներ ձեռք առնել։ Ցնվ. 13ի գիշերը տեղի ունեցաւ գեղք մը, որու բուն հեղինակն է գաւառի Քրիստոնեան. իր Հաճի անունով թիւրք ծառան կը ղրկէ Մարուխան Առաքել անունով խեղճ Հայու մը տունը եւ փախցնել կուտայ անոր աղջիկը։ Դէպքէն քառասուն ժամ մը վերջ՝ այդ լսելով Մարուխան Երուանդ եւ Մովսէս անունով երիտասարդները կը յարձակին այդ անզգամին տան վրայ եւ ազատելով աղջիկը, տուն կը բերեն։

ԹԻՖԼԻՍի մէջ Փետր. 9ին դատուեցան Մեծ Ղարաքիլիսա, Դիլիջան եւ Տաղնալի գիւղերու եօթը գիւղացիները, որոնք ամբաստանուած էին թէ 1905ին մասն «Հայկական Յեղափոխական Դաշնակցութեան» մէջ, որու նպատակն էր ապալել Ռուսաստանի հասարակական կարգը, եւ ամբաստանեալներէն Արաէմ, Վանո, Մկրտիչ եւ Վախտանգ Եվոյանները իրենց տունը ունէին զէնքի, ռազմանիւթի եւ պայթուցիկ նիւթերու գաղտնի պահման։ Դատարանը Արաէմ եւ Վանո Եվոյանները մեղաւոր ճանչցաւ պայթուցիկ նիւթեր պահելուն համար եւ դատապարտեց զանոնք Սիբիրիա աքսորուելու, զրկելով քաղաքային իրաւունքներէ, իսկ մնացածները դատարանը անպարտ արձակեց։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ Տօպրիչ քաղաքէն կը գրէ մեզի Գ. Աբմէն Վահագն թէ հայրենի տառապաքին հանդէպ գեղեցիկ սեան ներկայացուցիչները գովելի չարժման մը նախաձեռնութիւնը ունեցած են։ Տեղւոյն օրիորդները վիճահանութիւն մը տարքերին ձեռական աշխատութեամբ, որով 40 կտոր ձեռագործ պարտասեղն իրենց սեպհական ծախքերով։ Հեռեւալ հինգ օրիորդները՝ Օր. Օր. Մանկիկ Այլայեան, Բերսաբ. Ժն. Գաբրիէլեան, Հռիփսիմէ Ժն. Մարտիրոսեան, Սիմա Արապեան, Վերժին Թոզանեան յանձն առին վաճառասունէ վաճառասուն նաեւ տուին տուն սպառել վիճակառուները, ցուտրին բուքին գիմադրելով, երբեմն ազատելով եւ ի գուր հրաւիրելով, որով 400 ֆրանկ մը հայթայթեցին եւ ղրկեցին Իզմիրլեան Հօր։ Հրապարակային շնորհակալութեան արժանի են մեր անձնուէր հայուհիները, որոնք միշտ գութ ու գորով կը ներշնչեն։

ՍՈՎՐ ՋԵԹՈՒՆԻ ՄԷՋ.—Զեթունէն Տեսք Ցովհաննէս Ահարոնեան փետրուար 3 թիւով կը գրէ մեզի.—Անօթութենէ մի միայն մեր թաղի սէջէն մեռնողները պատմեմ. Գողոլեան կարապետի կինը, Սիմեկիրեան Թորոսի աղջիկը եւ Եղբայրեան Ցակոբն անօթութենէ մեռան։ Թաղական խորհուրդը, եկեղեցւոյ կալուածները՝ սուն, խանութ եւն. ծախել որոշած է թաղին աղքատները կերակրելու համար. սակայն ո՞վ է առնողը, ո՞վ ունի դրամ կալուած գնելու եւ կամ տակաւով տալու։ Այս ամէն ձախողութեանց, այս ամէն թշուառութեանց մէջ, Զեթունցւոց աւելի ծանր կը կոխէ Մարաշի Հայոց անիրիզ ընթացքն։ Մարաշի մէջ Հայեր ունինք, որոնց իւրաքանչիւրը կրնայ Զեթունը գնել։ Զեթունի մէջ բացի Առաուր աղա Բասիլոսեանէ՝ չկայ վաճառական մը եւ կամ առեւտրի մէկը, որ Մարաշէն վաշխով սեակ առած չըլլայ։ Սա անխիղճները մեր նօթի ուժեղներուն հացը խլելու մարտնչէն մղուած, առանց ամօթանալու ելեր անշուշտ Պատրիարքարան գրեր եւ սուտ ու պարիր խօսքերով հաւատացուցեր ու հարիւր ոսկի մը քաշեր են յանուն աղքատաց։ Վա՛յ անխիղճներ վա՛յ։ Կեսարիա, այսինչ այսինչ քաղաքներ, մինչեւ անգամ Քիլիս, յանուն Զեյթունի նպաստ կը հաւաքեն, իսկ Մարաշցիք մեր նպաստը, մեր մերկ ու բոսիկ ժողովրդեան, մանուկներու անուան զրկուած հին զգեստեղէնները առնելու խղճահարութիւնը չեն ունենար։ Ազգին կողմանէ մինչեւ հիմա Զեյթուն հասնող նպաստները 1200 ոսկւոյ գումարի մը կը հասնի, ո՞ւր մնացին յանուն Զեյթունի սոսկալոց հանդանակուած այնքան գումարները։

ՎԱՍՐԱՀԱՍ Շաբ. Գօսանի յօդուածին պատասխանած է ֆրանսարանակ Հայ բարեկամներէն Ցովհ. էֆ. Հինդլեանի, Խորհուրդը հարկ դատելով որ իրեն համար մասնաւոր մասնագիտարան մը ունենայ, որոշեց հրապարակաւ հրաւէր ուղղել Թուրքիոյ եւ արտասահմանի բոլոր հեղինակներուն, որպէսզի հանին իրենց հեղինակութիւններն մէյ մէկ օրինակ ղրկեն։ Ուստի. Խորհրդոյ 3. Բաղաք. Ժողովը ըստ առաջարկութեան Խորհրդոյ, յանձնարարած էր Ուսուցչաց Օգնութեան մնաստակին կանոնագրին նոր յօդուածին արտամարութեան համաձայն, Տնտես. Խորհրդոյ հետ միասնաբար եւ պատրաստել Ուսուցչ. Օգնութեան մնաստակի հոգաբարձութեան անդամակցութեան ընտրելիներու ցանկը եւ ներկայացնել։ Խորհուրդը այս ազգարարութեան վրայ որոշեց հրաւէր ուղղել Տնտես. Խորհրդոյ, առաջիկայ նիստը միասին գումարելու եւ յանձնարարուած ցուցակը կազմելու համար։ 4. Գէօյիւքբէրի մէջ Ուսումնարանաց եւ Բարեսիրաց ընկ. մը կազմուած եւ կանոնագիրը ուղարկուած էր վաւերացուելու համար։ Խորհուրդը նոյնն ընդունեցաւ։ 5. Ազգ. Ուսումնարանաց Խորհրդոյ անդամ Գեորգ Եֆ. Դարբանին։

ՔՈՇԱՐԻ մէջ Փետր. 9ին դատուեցան Մեծ Ղարաքիլիսա, Դիլիջան եւ Տաղնալի գիւղերու եօթը գիւղացիները, որոնք ամբաստանուած էին թէ 1905ին մասն «Հայկական Յեղափոխական Դաշնակցութեան» մէջ, որու նպատակն էր ապալել Ռուսաստանի հասարակական կարգը, եւ ամբաստանեալներէն Արաէմ, Վանո, Մկրտիչ եւ Վախտանգ Եվոյանները իրենց տունը ունէին զէնքի, ռազմանիւթի եւ պայթուցիկ նիւթերու գաղտնի պահման։ Դատարանը Արաէմ եւ Վանո Եվոյանները

խական կազմակերպութենէն որ հեղինակն էր փոքրիկ։

Շատ տարբական ճշմարտութիւն մըն է որ ազատութեան հաչակումէն եաք, ընդհանուր ներումի ենթակայ կ'ըլլան բոլոր քաղաքական յանցապարտները եւ ոճրագործները։ Այս՝ միջազգային օրէնք է։ Այսպէս եղաւ նաեւ Թուրքիոյ մէջ Յուլիս 11էն եաք, երբ արձակուեցան բոլոր քաղաքական յանցաւորները եւ ոճրագործները, որոնք, ո՛չ միայն յանցաւոր ու ոճրագործ չէն այլեւս, այլ հերոսներ, գաղափարի մը, ազգային փրկութեան գաղափարին համար զինուորներ ու անձնուէրներ։ Պատերազմի դաշտ զինուոր մը երբ ճակատ գիւղեր կ'ալրէ ու «թշնամի»ներ կ'սպանէ, զինադադարէն եաք դա՞ւ կը քաշուի Ուրեմն ինչո՞ւ դաւ ենթարկուին ազատութեան համար զինուորները եւ զոհողները։ Աւելի ո՛չ-ինչպի տարբական է որ, կը զարմանանք թէ դատարանը օրուն դիմում եղած է, ինչո՞ւ ընդունած է ազանկ դիմում մը եւ անմիջապէս «մէնթը մուանքէմէ»ն չէ յայտարարածներն իսկ դատարանը պատասխանատու պէտք է բռնուն, եթէ ատանկ ձեռնարկ մը ընէ, որովհետեւ այդպէսով ապացուցած պիտի ըլլայ թէ ինք չէ ըմբռնած թէ ի՞նչ է ամենամեղադրութիւնը եւ ի՞նչ է քաղաքական յանցագործութիւնը։ Իրաւաբանական պարզ հարց մըն է թէ քաղաքական դէպքերու հետեւանքով անձնական դատապարտութիւն չկայ։ Այսօր հրապարակ կը պտտի Աբիկ էֆ. Ունենանի սպանիչը եւ սպանեալին եղբայրը չի կրնար դատ բանալ անոր դէմ իբր դատապարտեալ, քանի որ քաղաքական է յանցանքը։ Եթէ այսպէս չըլլայ, այսօր ազատուած ամէն բանտարկեալ կարելի է դարձեալ դատապարտել, երբեւէ հանելով մէյմէկ վնասուցող։

Սակայն այս ամէնուն տակ դարձեալ կայ օձի գլուխ մը։ Սրիկայ Նէֆիպ Մէլիհմէտն է այս բոլորին դրդիչը։ Սիւրիացի այդ աւազակը կ'երեւի բանտին մէջ ալ չէ մոռցեր իր Եըլդըզահաճայ տարանքները եւ ինքզինքը յարգել տալու համար չքաւականանալով «առաջնակարգ Հայ փասատան»ներ գտնել, ինքզինքը մոռնալ տալու համար ալ այս տնսակ չարժումներ կը յարուցանէ եւ ոստիներու խուժ մը հայոց դէմ դրդռել կ'ուզէ։

ՆԷՃԻՊ ՄԷԼԻՀՄԷԻ զոհերէն ազատեալ խոնարհ Նշանի թաղման եղանակն վրայ, հետեւեալ ծանօթութիւնները տուած են Շիշլիի գերեզմանատան մեռելթաղ Սարգիս Կիւլլէեան եւ պաշտօնեայ Բարթամ աղա։

«Գիշեր մը ժամը 8-9ին, գերեզմանատան դուռը զարնուեցաւ։ Ներսէն հարցուցինք թէ, ո՞վ է, որուն պատասխանուեցաւ անարդող լեզուով մը եւ հրամայուեցաւ շուտ բանալ դուռը։ Դուռը բացինք եւ տեսանք որ մեծ զգուշութեամբ յորորվին գոցուած դագաղ մը բերած են։ Ի հարկէ չուզեցինք ընդունիլ, բայց պաշտօնեաները՝ որոնց հետ կը գտնուէր սեր քահանէր մըն ալ, ըսին թէ Գէշիկիպաշէն փաշան հրամայած է այս մեռելը թաղել, առանց ո՛եւէ մէկուն բան մը ըսելու։ Մեռելը բերող դագաղակիրներուն հրամայեցաւ գերեզմանէն ներս չմտնալ, եւ հետը գրուած պաշտօնայ էֆէնտիները, Խմէր, Եշրէֆ եւ Համտի էֆէնտիները իրենք վերցնելով դագաղը ներս բերին մինչեւ թաղուելիք տեղը, հոն ապասեցին եւ մինչեւ վերջը հսկեցին վրանիս։ Թէեւ քանիցս դիմել տուինք թէ մեր ծէսին համեմատ կարգ մը արարողութիւններ կան կատարուելիք, բայց չեն կատարուած։ Ի՞նչ բան է այս եւն։ Սակայն ոչ միայն չկրցանք լսելի ընել մեր ձայնը, այլ միշտ ծեծի սպառնալիքի տակ մնացինք։ Եւ երբ հէգ հանգուցեալին դիակը իջեցուցինք փոսին մէջ, քարոյս՝ որ հոն էր այն գիշեր—կ'ըսէ Սարգիս—ձեռքի լուսարձակը ուղղեց դիակին վրայ տեսնելու համար թէ՝ ըստ ծէսի պակեցուցուա՞ծ է մեռելը։ Ներկաներէն մէկը անմիջապէս յարձակեցաւ քարոյս վրայ՝ եւ ձեռքը վերցնելով սպառնաց զարնել։

«Այսպէս թաղել տալէ վերջ, խստիւ պատուիրեցին մեզ դարձեալ, որ մարդու բան չբանենք այս մասին եւ Նշանի թաղուած հողակոյտն ալ հաւասար ըլլայ գետնի մակերեսին հետ։ Հետեւեալ օրը մեզ կանչեցին Գէշիկիպաշի Հասան փաշա պահակատոցէն եւ այս մասին կրկին պատուէրներ տուին ըսելով որ՝ մեռելին ո՛վ ըլլալը մարդու չբերնէ՝ ԻՆՁՈՐ ԱՅՍՕՐՎԱԾ ԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ...։ Յետոյ մեռելթաղ Սարգիսը կը պատմէ թէ «աղբացեալ Նշան մոմլաթի մէջ փաթթուած էր, եւ ձեռքին ու ձախ կողին վրայ վերքեր կային, եւ ինք միայն վարտիք մը հագած էր եւ ոչ շապիկ(1)»։ Բան մը որ կը նշանակէ թէ՝ «ղշտան»ը թմած եւ հոն... գործողութիւն կատարած են։ «Ղշտան»ի տեսնողները կրնան վկայել այս մասին։

Սուլթան Ֆաթիհի օրերէն ի վեր բոլոր սպանուած կամ անձնասպան եղող ոչ-իսլամներ յանձնուած են պատկանեալ ազգութեանց պատրիարքարաններուն։

Ուրեմն, ինչո՞ւ մի միայն հէգ Նշանի համար այս բացառութիւնը եղած է։

ՄԻՀՐԴԱՏ ՀԱՑԿԱԶՆ

(1) Սարգիս հետեւեալ օր Նշանի դիակը հանելով քննած է եղեր։

ԱԶԴ.—Վայթիա Թրամվայ ճանապարհի 114 թիւ Քուչլու Դարեջրատունը եւ յարակից Տէմիրճիլէր փողոց թիւ 5 խանութը յապահիկայ Մարտ 1էն սկսեալ վարձու պիտի տրուի։

Վարձել փափաքողք կը հրաւիրուին դիմել Բերայի Ս. Սրբորդութիւն եկեղեցւոյ կալուածոց գրասենեակը ամէն օր ժամը 3 էն 5։ 4—4

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԱՏԵՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վաղը կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին (Ը.Թ.) Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ պիտի տեղեկացուցուի՝ 1) Յարութիւն Շահրիկեան։ 2) Գէվալ պէյ (անդամ Թիւրք Կոսիէթի)։ 3) Գեղամ Տէր-Կարապետեան (Օսմ. Բարլաէնթի Մուշի պատգամաւոր)։ Մուտքը ազատ է։

Հ. Յ. Դաշնակցութիւն. Սկիւտարի ենթակոմիտէ

ԱԶԴԱԿ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԴԱԿ երիտասարդ շաբաթաթերթի 12րդ թիւը հրապարակ ելաւ այսօր սա՝ բովանդակութեամբ.—ՇԱՒԱՐԾ ՄԻՍԱՓԵԱՆ՝ Ազատագրը.—ՎԸՐԹԱՆԷՍ ՓՂՓՂԶԵԱՆՑ՝ Առիւծն է զարթել...—ՄԻՍԱՔ ՄԵԼԻՔԵՆՑ՝ Մահը (բերթուած)—ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ՝ Գործիք ակնարկներ Ռուսահայոց վրայ.—ԳԵՂԱՄ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ՝ Գամ շինողները (էջդիւներ)։—Դր. ԵՍԱՅԵԱՆ՝ Զոգիները (բերթուած)—ԺԱՆ ԳՈՒԼՎ՝ Ինչո՞ւ յեղափոխական ենք.—Սերպ գրականութիւն.—ՏՐԱՆ ՍՍՍ՝ Մամուլը.—Միջազգային կեանքը՝ Մանուկական ներու շարժումը։ Գին 40 փր.։ Հասցէ՝ Գալիս, Ասծիւ գրատուն, Մարմարեանեան Թիւ 22։

ՆԷՃԻՊ ՄԷԼԻՀԱՄԷ ԵՒ ՄԻՀՐԴԱՏ ՀԱՑԿԱԶՆ

Ամէն կողմէ յայտնուած փափաքին համաձայն վաղը կիրակի, 22 փետր. ժամը 1ին կէսին, «Բըթի Շանի» ձմեռնային թատրոնին մէջ պիտի ներկայացուի Միրզան Հայկազն եւ Նէֆիպ Մէլիհամէ ծանօթ թատերախաղը, որ այնքան ջերմ ընդունելութիւն գտաւ թատերական հասարակութեան կողմէ։ Տոմսակները հիմակուընէ կարելի է գնել Ղալաթիա Հարաճի ոտգագ Օրագեան Գէորգ էֆէնտի, կամուրջին վրայ, Հայաբար փայտի նաւամատոյցին արձաթանը Խաչիկ աղայէն եւ կիրակի օր առաւօտէ սկսեալ թատրոնի կիրէնէն։ Փափաքողները լաւ կ'ընեն փութալ հիմակուընէ գնել տոմսակները, որպէս զի չտիպուին պարապ եւ դառնալ, ինչպէս որ պատահեցաւ առաջին ներկայացման դիշերը։ Ոչ մէկուն տոմսակ պիտի ղրկուի։

∴ Սուլթան Մուրատի թոռներէն Նիհատ պէյի հովանաւորութեան տակ, այս ցերեկ (21 Փետրվ.) կիներուն, իսկ գիշերը երիկ-մարդոց համար թատերական ՇԵՐԵԼ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ մը պիտի արուի Գէյլերպէյի Խուրք վարժարանին ի նպաստ։

ՀԱՅՐԱՊԱՐԱԿԱՆ ԲԵՄ

Վաղը պիտի քարոզեն.—

Բերայի Ս. Սրբորդութեան եկեղեցիին մէջ ժամը 4.ին Վեր. Ա. Գ. Շահանեան։

Սկիւտարի մատուռին մէջ ժամը 5ին Բրօ. Ե. Հ. Ճէճիզեան։

Կէնքէ Փաշայի Ամերիկեան վարժարանին մէջ (Խանկալի սկսեցեալի պաշտամունք) ժամը 4ին Վեր. Գ. Տէմիրճեան։

Պայպ-Հասուի մատուռին մէջ ժամը 4.30ին Վեր. Ե. Գ. Գրիգորեան։

Խասգիւղի մատուռին մէջ ժամը 8ին Վեր. Ս. Ե. Զորիկեան։

∴ Երիս. Քրիստ. ընկերակցութեան ազօթաժողով.

Պայպ-Հասուի մատուռին մէջ ժամը 9.ին։

Սկիւտարի մատուռին մէջ ժամը 8ին։

ՆԵՐՔԻՆ

ՄԵՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԱԿԱՆԻԱՑԷն հազարաւոր տարագրութեամբ գիր մը եկեր է, կ'ըսուի, Բ. Դուռ թէ իրենք չեն ճանչնար Հիլմի փաշան իբր Մեծ-Եպարքոս։ Այս բողոքը հաղորդուեր է Սուլթանին, որ ո՞ւ է վճռական պատասխան չէ տուեր։ միայն ըսեր է թէ ինք երկու վէզիր միայն ունի, Քեամիլ եւ Սայիտ փաշաներու Քեամիլ փաշա ըսեր է թէ դեռ ժամանակը չէ իրեն պաշտօնի դուրս անցնելը, եւ Սայիտ փաշա ալ երեք պայման առաջարկած է։

ԱՀՐԱՐ (Ազատականներու) կուսակցութեան նախագահ ընտրուած է պաշտօնապէս Կէրթի երեսփոխան նշանաւոր ռանվալուտ Իսմայիլ Քէմալ պէյ։ Յայտնի է թէ այս կուսակցութեան հիմնադիր Իշխան Սապահէտտին քաշուած է քաղաքական ասպարէզէ։

ՆԷՃԻՊ ՄԷԼԻՀԱՄԷ ՆԻ ՀԱՑ ... ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՓԱՍՏԱՒԱՆ ՄԸ.—Կը լսենք թէ Նէճիպ Մէլիհամէի Բերայի մէջ ձերբակալութեան առաջին օրերուն իսկ, առաջնակարգ Հայ փասատան մը դիմում ըներ է Բերայի Նախագահ Ասանին անդամներէն մէկուն, զարմանք յայտներ է այդ ոճրագործին եւ Հայուն սիրաը վառող ցաւոգի Նէճիպի ձերբակալման վրայ յարելով որ անիկա չաներու ալ... բարիք գործած է, եւն։ Դատարանին պատասխան անդամը բոլորովին կ'ապշի այս տեսակ նպատակաւոր յայտարարութեան մը վրայ, եւ անոր երեսները շոյելով՝ կը զգուշացնէ զինքը որ անանկ չարագործի մը մասին այսուհետեւ մէջտեղերը չիյնայ։ կ'ըսուի թէ այդ... մեծանուն փասատանը Նէճիպի կողմէ ալ իբրեւ վարկայ կանչուած է հիմա։

Միւնեյն օրուան մէջ երկու թերթերու կողմէ սանկ ի նպաստ Նէճիպի եղած հրատարակութիւնները, մին Վարդգէսի, եւ միւսը Հայ... առաջնակարգ փասատանին կողմէ, պարտք կը դնեն մեր վրայ զգուշացնելու մեր ազգայիները այս տեսակ լեղուներէ, յորդորելով միեւնոյն ատեն հեռի կենալ ցոյցերէ։ Իրա՞ւ, արդարութիւնը ազատ պէտք է թողուլ որ իր գործը կատարէ, ինչպէս սկսած է կատարել։ բայց միւս կողմէ չենք կրնար ըմբռնել միեւնոյն օրը երկու տարբեր թերթերու միջոցաւ ի նպաստ Նէճիպի այս տեսակ մը չարժումը, իրա՞ւ ո՞չ թէ ուղղակի, այլ անուղղակի կերպով։

ԵԹԷ ԳԱՏԵՐԱԶՄ ԸԼԼԱՑ.— Գերմանի Խորհրդարանի անդամներուն մեծամասնութեան առջեւ վարչապետ Գիլլով յայտարարեց որ եթէ Ռուսիա Աւստրիոյ դէմ գործէ աւտրեւսերպ պատերազմի մը առթիւ, Գերմանիա իսկոյն պիտի յարձակի Ռուսիոյ վրայ։ Յետոյ Վարչապետը խնդրեց ժողովականներէն որ արտաքին այս չփոթ կացութեան առջեւ՝ Գերմանիոյ ներքին խաղաղութիւնը զօրանայ, ամէն մարդ եւ ամէն կուսակցութիւն իրարու հետ հայր ապրի։

ԳԱՍՐԱՑԻ կուսակալ անուանուեցաւ Գիւանական Խորհրդոյ նախագահ անդամներէն Մարթէնի Աբիֆ պէյ։

ՎԱՑԵՐԱԳՈՒՈՒԹԻՒՆ.— Էվերէկ Ֆէնէսէէն կը գրեն մեզի թէ անցեալ Թուքերը վերջերս գրգռուած են Հայերու դէմ Կեսարիոյ դէպքին առթիւ։ Տեղւոյն թանիլաթ միֆթիթիին եւ Տէրվիշ անուն անձ մը փեռ. 6ի գիշերը՝ հայ կնոջ մը տունը կը մտնեն՝ մեղադրելով թեամբ հայ վաճառ գիշերապահի մը, եւ անոր ամուսնոյն բացակայութենէն օգտուելով, հանկարծ կնոջ գիմադրութեան կը բռնադատեն անոր պատիւը։

ՊԵՂԿՈՒԱՏԷՆ կը հեռագրեն մարտ 4 թուով (Պաշտօնական). — Երէկ, ուսս դնապանը արտաքին գործոց նախարարին հաղորդեց իր կառավարութեան ծանուցագիրը։ Ի պատասխանի Բեռլինի կառավարութեան կողմէ եղած բարեկամական զեկոյցներուն, սերպ կառավարութիւնը գոհունակութիւն յայտնեց որ բոլոր մեծ Տէրութիւնները միջամտութիւն ի գործ կը դնեն Եւրոպայի ընդհ. խաղաղութիւնը պահպանելու համար։ Սերպիա կը յայտարարէ թէ ամէն ճիգ պիտի թափէ այս խաղաղութեան չվնասելու համար, եւ պատասխանատուութիւն կը յայտնէ իր խնդիրը յանձնելու Տէրութեանց որոշումին։

ԽՈՎԱՍՈՒԹՅՈՒՆ ՄԻԹԻՆԿ ՄԸ.— Առջի գիշեր, Շէհզատէ պաշը «Ֆէրան» թատրոնին մէջ բանախօսութիւն մը ընել սկսաւ «Միդան» լրագրոյ խմբագրապետ Մուրատ պէյ, խօսելով Հռոմի մասին քննադատելով զինուորականութեան քաղաքականութեան միջամտելը։ Ըսաւ թէ զինուորականութեան մէջ հնազանդութիւն պէտք է որ ըլլայ։ Ասոր վրայ ամբոխին մէջէն ձայներ բարձրացան՝ «Ձե՛նք ուզեր» աղաղակներով, եւ ուզեցաւ բեմէն վար առնել զայն։ «Իրատա»ի խմբագրապետ Ալի Քէմալ պէյ դիտողութիւն ըրաւ եւ ըսաւ թէ ցոյց տրուած ընթացքը բարբարոսութիւն է։ Ա՛ն ալ բեմէն վար առնուեցաւ։

ԱՐԻՒՆԱՀԵՂ ԿՈՒԻ.—Երէկ արիւնահեղ կռիւ մը տեղի ունեցաւ Գալիս, Լիմոն Իսքէլէսի մօտ՝ բեռնակիրներու միջեւ, մասնաւորապէս մը բեռ պարպուելու առթիւ։ Մէկ քանի հոգի ալ վիրաւորուեցան եւ մէկ քանի հոգի ալ վիրաւորուեցան։ Տեղւոյն վաճառատան տերերը խուճապի մատնուելով փախեցին իրենց խանութները։

ԱՀՌԵԼԻ ՈՃԻՐ.—Երէկ առաւ Ունգարիայի կողմէ ոստիկանութիւնը մէկը ձերբակալեց որ արիւնոտ պարկ մը կը կրէր։ Մարդը յայտարարեց թէ պարկը արուած էր ուրիշի մը կողմէ, որ իրեն կ'ընկերանար, եւ մէջը փոած միս կար զոր կը տանէր ծովը թափելու։ Քննութիւն կատարուելով մարդկային երկու գլուխներ գտնուեցան։ Ոստիկանութիւնը երկու անձերը կասուրջի պահակնոցը առաջնորդեց։ Ասանք էին Մուրատ Գէր եւ Մըլթեղա, որոնք ըսին թէ Առնաւուտ Հասան իրենց առած է զայն։ Սպանեալն է Մուսթաֆա անուն մէկը։

ԴԱՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՄԱՀԸ.—Դատական նախարար Մանիսայի զաւէ Ըէֆիգ պէյ, որ ծանր հիւանդ էր, մեռաւ երէկ Գալաթէօյի իր բնակարանին մէջ։ Հանգուցեալը, շուրջ 60 տարեկան, Օսմ. Քօմիթէին ամէնէն կարեւոր անդամներէն մէկն էր, եւ նաեւ Գալաթայ երեսփոխան։ Ազատութենէն առաջ Սելանիկ կը գտնուէր։ Փասատան էր թէեւ, բայց նախորդ ռէժիմի տակն արգիլուած էր իրեն փասատանութիւն ընել, իր ազատական ոգւոյն համար անշուշտ։ Նոր Ռէժիմին երբ Գալիս եկաւ, ոստիկանութեան նախարարութիւնը առաջարկուեցաւ իրեն, բայց չընդունեց, եւ ապա դատական նախարար անուանուեցաւ՝ Հասան Ֆէհմի փաշայէն ետքը։

∴ Երբ Ռէֆիդ պէյ Սելանիկ հասատուեցաւ, լայնօրէն մասնակցեցաւ ազատական շարժումին։ Ֆաքրի Թրքաւնի մը շարունակ Սելանիկի եւ Գալոյոյ միջեւ թղթակցութիւնները կը փոխադրէր, շրջագիտարեն տակ պահելով Թուքերն ու Նամակները։ Ինչպէս յայտնի է, Գալոյոյ երեսփոխան ընտրուեցաւ 507ի վրայ 503 քուէով։

ՏԷՐՍԻՄԻԹԵՐ.—Երեսփոխանները յայտարարած են թէ Տէրսիմի ապստամբները յարձակումներու պիտի սկսին։ Ուստի Տիարպէքիրի կուսակալութեան զեկոյցներ եղան եւ յաջիկայ գարնան ալ կատարուելիք զինուորական շարժումներուն այժմէն ձեռնարկուած է։

ՊՕՅՐՈՒՐ կը ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ.—Լոյս չգոնանալու ընկերութիւնը հեռագիրներ ստացած է, որոնցմով կը ծանուցուի թէ գոյգոնը ըստ առաջնոյն կը շարունակուի Սամսոնի, Տրապիզոնի եւ Կիրասունի մէջ։

ՀԵՐՌՈՒՄ.— Արտաքին Գործոց նախարարը պաշտօն յանձնեց Զէֆիմեէի Օսմ. դեսպանին յայտարարել Սեւ-Լեռան կառավարութեան թէ սխալ է այն լուրը որուն համեմատ Թուրքիա պայմանագրութիւն մը կնքած է Աւստրիոյ հետ, Նովի-Պազարը պաշտպանելու համար Սերպերու եւ Գարատաղցիներու հաւանական արշաւին դէմ։

ՄԱՎՈՒՆԱՃԻՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ.— Օսար չոգենաւային ընկերութիւններու կողմէ անուանուած վեց պատուիրակներ առջի օր Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան դիմում ըրին ուր խորհրդակցիր խօսացաւ կարելին ընել կարգադրելու համար իրենց պահանջը, որ է՝ վերցնել անգամի մասնաճիւղերու իրենց դէմ յարուցած արգելքը։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԵՍԱՐԻՈՅ ՄԷՋ.— Կարգ մը մամուլներ հեռագիրներէ կ'ելնեւլայ թէ Կեսարիոյ մէջ նորէն դէպք մը պատահած է, կը գրէ «Սէրպէսդի»։

∴ «Շեւրայի Իւմիթ» ներքին գործոց նախարարութենէն ստացած տեղեկութեան վրայ կը գրէ թէ Կեսարիոյ մէջ նոր դէպք մը չէ պատահած, եւ թէ հաւանական է որ երկրաշարժ մը պատահած ըլլայ, եւ ասոր վրայ քաշուած ըլլայ այն մասնաւոր հեռագիրը թէ «Տունը ողի ենք»։

∴ Ակէ տաղ «Սապահ» դիտողութիւն ըրած էր Կեսարիոյ երեսփոխաններու մասին թէ ինչո՞ւ իրը երեսփոխան Խորհրդարանին մէջ խնդիր չեն ըներ իրենց ներկայացուցած տեղին դէպքերը։ Ի պատասխան այդ դիտողութեան, Կեսարիոյ մէկ երեսփոխանը հերքմնագիր մը հրատարակել տուած էր։ Արդ, Կեսարիայէն հասած նամակէ մը կ'երեւայ թէ տեղւոյն դէպքին հեղինակներէն մէկն ալ երեսփոխաններէ մէկուն եղբայրը ըլլալուն, երեսփոխանները կ'ուզեն խնդիրը փակել առանց ձայն հանելու։

∴ Մանճուսանէ «Արձագանգ»ի գրուած Թղթակցութենէ մը կ'իմանանք թէ մարեանդ ամբոխը ա՛յն սարսափն վառուելութիւնը վերցուցեր է Կեսարիոյ միւթէսարրֆին Իսյաւ ըլլալուն վրայ, որ մինչեւ իսկ պահանջողներ եղեր են անոր իսլամութեան նշանը տեսնել կամ քանալ...

ԱՆԴԻՒՍԿԱՆ զրահաւոր մը Իզմիր կը սպասուի։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՄԷՋ.— Բարիզեան «Թան» լրագիրը կը գրէ թէ Անատոլուի մէջ խռովարարական շարժումներ երեւան եկած են։ Բ. Դուռը կը հերքէ այս լուրը։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ.—Ռուս կառավարութիւնը՝ Սերպիոյ եւ Գարատաղի պատասխաններուն մասին Թուքիոյ առաջարկ մը պիտի ընէ, որ Օսմ. շահերուն հակառակ չպիտի ըլլայ։

(«Լա Թիւրքիա»)

ԴԵՍՊԱՆՆԵՐՈՒ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ.— Արտաքին գործոց նախարար Բիֆաթ փաշա երբ Գալիս մասնաւորապէս, օսմ. կարգ մը դեսպաններ փոփոխելու որոշումը չպիտի գործադրուի։

ՆԵՐՈՒՍԱԼԷՄԻ քննիչ յանձնաժողովը իր պաշտօնը աւարտած ըլլալով, ճամբայ ելած է Գալիս վերադառնալու, եւ նպատակ է արգէն Յանձնաժողովին նախագահ Սուրիոյ կուսակալ Նազիմ փաշա Հոնկէ Դամասկոս պիտի երթայ։

ԻՄՄԱՑԻԼ ՔԷՄԱԼ պէյի վրայ յարձակում եղած ըլլալու սխալ զրոյցը Գէրթիի եւ Ավդոնիայի մէջ եւս շրջած ըլլալով, ժողովրդեան մէջ յուզում տիրած է եւ ամէն ոք հեռագրատուներուն վազելով, այսուեղի Ալպանիական քլիւպին, «Պէյա» լրագրին եւ Գէրթիի երեսփոխան Ագիզ փաշայի հեռագիր ուղղած եւ տեղեկութիւն ուզած են։ Նոյնիսկ Ավլոնիայի նաւատորմիղին առջեւ բաղնութիւն հաւաքուելով Գալիս գալու եղեր է եւ երկու շաբաթեան կեցուցեր է։ Բայց այսուեղէն էրկէբիի երեսփոխանին կողմէ տրուած տեղեկութեան վրայ ժողովուրդը հանդարտեր է։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ՎԵՐԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ հրաման տրուեցաւ որ Գալիկարոյ Զարութեան յատուկ նամակագրութիւններով եկած նամակները չընդունուին։

ՀԵՌԱՁԱՅՆ.—Թղթատարական վերատեսութեան հրաման տրուեցաւ որ Օսմ. Գանձային, Հանր. Գործոց կեդրոնատեղիին եւ արտաքին գանձման վարչութեան միջեւ հեռաձայն հաստատուի։

ԶՐՈՑՑ կայ թէ դատական նախարար պիտի անուանուի վճռաբեկ ատենի պատ. նիւղին նախագահ Սալիհ պէյ։

ՆԷՃԻՊ ՄԷԼԻՀԱՄԷԻ դատավարութիւնը տեղի պիտի ունենայ այսօր, եղեռնագործ ատենին առջեւ, որուն պիտի նախագահէ նոյն գատարանին անդամ Նիյազիթաւլլահ էֆ.։

ԳՈՒՄԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ իրաւունքին մասին թերթեր այլեւայլ կարծիքներ կը յայտնեն.—«Թանին», «Շեւրայի Իւմիթ» եւ «Սապահ», Օսմ. Միութեան եւ Յառաջդիմութեան կուսակից թերթերը կամ օգնականները, իրաւունք կուտան Օսմ. Խորհրդարանի որոշման՝ ի մասին գումարումներու։ Կ'ըսեն թէ ամէն երկրի մէջ այդ օրէնքը կայ, եւն։ Միւս կողմէ սակայն այդ որոշումը կը քննադատեն ուրիշ թերթեր։ Այսպէս երեսփոխան Իսպէյտուլլան էֆ. քննադատական խիստ յօդուած մը հրատարակած է «Եէնի Կազէդա»ի մէջ։ Կ'ըսէ թէ անբնական է այդ օրէնքը։ մարդու մը ըսելը թէ «Դուն 24 ժամ առաջուընէ իմացուր քու դումարման վիճակի մէջ գտնուիլդ», կը նշանակէ պարտաւորցնել զայն որ ջուր խմելու պէս բնական պահանջ առաջուընէ իմաց տայ։ Ի՞նչ է այդ որոշման պատճառը։ Այլեւայլ զրոյցներ կային։ Ըսուեցաւ թէ Քեամիլ փաշայի ի նպաստ ցոյցեր պիտի ըլլային։ Ըսուեցաւ նաեւ թէ Յոյները Թուքքերուն եւ Հայերուն դէմ ցոյց պիտի ընեն եղեր, Թուքքերուն զբաղբոս, պիտի ըսեն եղեր։ Հաւանական է եղեր որ ասկէ Թուքքեր, մասնաւորապէս հօմաներ տաքի ելլելով, իրարանցում առաջ դայ, եւ ջարդ ըլլայ եղեր։ Ըստ յօդուածագրին կառավարութիւնը երկրորդ զրոյցին վրայ ուսած է իր որոշումը։ Եթէ առաջին զրոյցին վրայ որոշում ուսած ըլլար՝ իրեն դէմ ըլլալիք ցոյց մը արգիլել ուզած պիտի ըլլար։ Ասկէ ամէնչաւ, եւ բոլորովին անհաւատալի զրոյց մը մէջտեղ հանեց։ Յօդուածագիրը յետոյ կ'ըսէ թէ մենք քաղաքակրթութեան տեսակէտով Ֆրանսայէն չատ ետեւի նախնական ժողովուրդ մը, աւելի չատ ազատութեան պէտք ունինք, ինչպէս որ բոլոր նախնական ժողովուրդները կատարեալ ազատութեան մէջ կ'ապրին։ Ի վերջոյ կ'եզրակացնէ թէ կառավարութիւնը կրնայ նոյնիսկ առաջուընէ զեկուցանել որ միդինկ մը չդումարուի, բայց չի կրնար ըսել որ 24 ժամ առաջուընէ պէտք է որ իմաց տաքս։ Զարմանալի է որ Հիւսէյին Հիլմի փաշայի կառավարութիւնը ի՛նչպէս չէ խորհած ասոր վրայ։ Ո՛վ Հիւսէյին Հիլմի փաշա, կ'ըսէ, եթէ Ուր. օր մը 50000 Իսլամներ Ֆաթիհի մզկիթը հաւաքուին եւ կէս օրուան աղօթքէն եաք իրենց քաղաքական գոհերուն վրայ խորհրդակցին՝ Իսլամական շահերուն համաձայն, արտօնութիւն պիտի տանե՞ն միթէ առաջուընէն։ «Ի՞նչ պատնաս եսեան գալարն, թաթար ազաստ...» կը վերջացնէ, այս առակաւոր խօսքը ուղղելով Վարչապետին։

∴ «Սէրպէսդի» իրաւամբ գիտել կուտայ թէ հաւաքումներու համար թէեւ կարելի է 24, նոյնիսկ 48 ժամ առաջուընէ տեղեկութիւն տալ տարիկանութեան, բայց անկէ թուրթ մը տանելու պահանջը կրնայ յատաջիկային սխալ հասկցուիլ եւ անպատեհութիւններու տեղի տալ։ Միայն տեղեկութիւն տալը կը բաւէ, կ'ըսէ։

«ՀԱՑ ԵՒ ՕՈՅՆ «ՈՒԽՈՐՎԷԼԷԹ» ԸՆԿԵՐԱՑՈՒԹԻՒՆ».—Այս անուանով ընկերութիւն մը կազմուած է որ հայերէն եւ յունարէն լեզուներով կանոնագրութիւն մըն ալ հրատարակած է, առկէ կ'երեւայ թէ Ընկերակցութեան նպատակն է հայ եւ յոյն տարբերու միջեւ բարեբաղդ յարաբերութեան, բարոյական եւ նիւթական կապակցութեան մը հաստատութեան այժ տալ եւ արդիւնաւորել։ Ասոր իբր միջոց ընտրուած է՝ երկու ազգաց լեզուներու փոխադարձաբար ուսուցումը, օսմաներէն, հայերէն եւ յունարէն լեզուներու դիշերային ձրի դասախօսութիւններ, գպրոցական աղքատիկ տղոց բարոյապէս եւ նիւթապէս օգնել, ատենախօսութիւններ եւ հրատարակութիւններ ընել, շահակցական ընկերութիւններ կազմել եւն։ — Ընկերակցութիւնը որոշած է տարին անգամ մը Հարարձման տօնին օրը, Պալըգլը գնանդմանատան մէջ, հանդէսով մը տարեդարձը տօնել ազգ ընկերակցութեան։

ՇԻՐՔԷԹի ԽԱՑՐԻԷի Վարչութիւնը հասարակութեան համար չատ օգտակար կարգադրութիւն մը ըրած է՝ չգծնուաց տմմսակներու գիներուն վրայ կարեւոր զեղչ մը ընելով, որ հարիւրին մինչեւ 45ուկէսի կը հասնի։ Այս զեղչերը, որոնք պիտի սկսին գործադրուիլ Մարտ 1էն սկսեալ, հետեւեալներն են.—

Սկիւտար, Հարէմ եւ Սալամանգի համար։ ԿԱՐԳ ՏՈՄՍԱԿ՝ Բ. կարգ երթ 30 փր., դարձ 30 փր., Ա. կարգ՝ երթ. 50 փր. եւ դարձ՝ 50 փր., ԵՐԹՈՒՂԱՐՁ՝ Բ. կարգ 50, Ա. կարգ՝ 90։ ԱՄՍԱՏՈՄՍ (50 տոմս) 29 զրշ. 30 փր., (զեղչ՝ 0/0 20ուկէս զշ.,Ա. կարգ՝53 զրշ.20 փր., (զեղչ 14ուկէս զշ., սպաներու յատուկ՝ Բ. կարգ 25 զրշ., Ա. կարգ՝ 50 զշ.։

Գէշիկիպաշ, Գուզկունճուք. — ԿԱՐԳ ՏՈՄՍԱԿ՝ Բ. կարգ երթ 40, դարձ՝ 30 փր., Ա. կարգ՝ երթ 60, դարձ 50։ ԵՐԹՈՒՂԱՐՁ Բ. կարգ՝ 60, Ա. կարգ՝ 100 փր.։ ԱՄՍԱՏՈՄՍ Բ. կարգ՝ 35 զրշ. 30 փր., (զեղչ՝հարիւրին 18 զշ.,) Ա. կարգ՝ 59 զրշ. 20 փր., (զեղչ՝ հարիւրին 13ուկէս)։ սպաներու յատուկ՝ Բ. կարգ՝ 31 զրշ. 10 փր., Ա. կարգ՝ 56զրշ. 10 փր.։

Օրթագիւղ, Դարբուչէվէ, Գէյլէր պէյ.—ԿԱՐԳ ՏՈՄՍԱԿ՝ Բ. կարգ՝ երթ 50 փր. դարձ 40 փր.,Ա. կարգ՝երթ 70 փր.,դարձ՝ 60 փր.,ՏՈՄՍԱԿ ԵՐԹՈՒՂԱՐՁ՝ Բ. կարգ՝ 70 փր., Ա. կարգ՝ 110 փր.։ ԱՄՍԱՏՈՄՍ՝ Բ. կարգ՝ 41 զշ. 30 փր., (զեղչ հարիւրին 25ուկէս), Ա. կարգ՝ 65 զրշ. 10 փր., (զեղչ՝ հարիւրին 19ուկէս)։ սպաներու յատուկ՝ Բ.կարգ 31 զշ. 10 փր., Ա. կարգ՝ 56 զշ. 10 փր.։

Ամանաւուքէօյ, Զէյնկէլքէօյ.— պարզ տոմսակ.—Բ. կարգ՝ երթ 60

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՑԹԱՑԹԻՉ ԿԱՑՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆԱՏԱՆ

THE SINCER MANUFACTURINC Co

Սինկէրի կոչի մեքենաները աշխարհի զարգացած ազգերուն մէջ տարածուած են, և բոլոր ցանկացողները, գիշերվանքի և կոշիկարարի համար Սինկէրի մեքենայ ունենալ կ'ուզեն։ Սինկէրի Ընկերութիւնն ցարդ 400է աւելի պատասխանատու վարչատեղիներ հաստատած է բոլոր ցուցանդակներու մէջ։

ՊԱՏՆԱՃԻՒՆԵՐԸ ՀՈՎԱՆԴԱԿ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին Բէրա, Շիշլի, Կալաթա, Գալաթա գլխաւոր վարչատեղիներուն մէջ։

ԲԷՐԱ — Շիշլի Հաստոյ, Գալ Մաղէի գլխաւոր, Թիւ 343 և 343 դրսէն։
ԿԱԼԱԹԱ — (Սինկէրի Բանկ, Թիւնէլին հան։
(Թաղապէտ կապրանին գլխաւոր։
ՍԱՄԱՏԻԱ — (Սուլթան Համամ, Թիւ 21։
(Սուլթան Գալաղիա, Քարվէլի սրճարանին դիմաց, Թիւ 12։
ՍԿՈՒԴԱՐ — Ջարչի Գալաղ Թիւ 120։

Կարդուածքն զգուշանալու համար վերի ցուցանիշները ուշադրութիւն դնել է։

Ընկերութեան կոչունական վարչատեղին կ'գտնուի Բէրա, Շիշլի Հաստոյ, Թիւ 343 և 343 դրսէն, Տիւրքիոյ Սարգիս ղէլի ատենը։

ՏՈՔԹ. Ա. ՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԻՏ

ԴԻՊԻ. ԱԿԱՆՋԻ ՕՒ ԿՈՒՌԴԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիւք մեզ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով, կը զբաղուի նոր մեքենաներ ու ցարդ Գալատիոյ մէջ չգործածուած տաքցնող, տիաճանուսորքի, պուսճոֆորքի, կոչոճախորքի ու մանրէն նորագոյնը մեքենաներով մեր լաղուս թիւամբ կը գործածէ՝ խուլութիւնը, գլխապտոյտը ու հինգած ցաւերը, ականջի խրոցը ու ականջի, քիթի, բերանի, նիկորդի ու խուտի ամէն տեսակ հիւանդութիւններու։

Նամանաւանդ երեսի ուռչութի վրայ եղած սեւուութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց զարհուրելու, կատարելապէս կը չոչէ նորահնար գործիքով մը, որուն շնորհիւ բացում այդ կարգի հիւանդներու նշանակելի մեր բժշկուած ցաւալը կ'ապացուցուն։

Վերի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գարշելութիւն կը կատարէ և ոտքերը կամ դարձ նիկինները (պուտէմիք) կը հանէ, առանց արիւնահոսութիւն իր մասնագիտութեամբ։

Հիւանդ կ'ընդունի, մինչև կէս օրէ ետք Գալատէ-Գալաթա, Համամիլի տեղերի գէմ Աբիի Իւիւնեան գրադարանը։ իսկ կէս օրէ վերի, իր տունը, Բերա, Շիշլի Հաստոյ, Թաղտիր, Ֆրանս. հիւանդանոցին դէմ, Թիւ. 41։

Հիւանդաբերի օրերը կէս օրէ վերի իր տունը գալու ատեն հիւանդները, իսկ վերադարձ ատենները ամէն օր նիշերաց գործածելու պատրաստ է։ 20—23

ՇՈՒՐԱՒ ՊԱՀՐԻՑԷՏԷՆ

Բիրիոն խուրա, Մատէն խուրա,
Անէն խուրա, Գաղբը խուրա։

Գալէտաէ մուհարբէր 4 դալէմ եչանը այբը այբը օլարաք պու կիւնատէն իթիպարէն 1325 սէնէսի մարտընը մինի բաղար էրթէսի կիւնիւնէ գառար բաղար վէ ճուսամա կիւնլերինէն մասամա հէր կիւն Գահրիյէ Էվվաղիմ տարբերսինէ միւզայէտէսինէ աէվամ վէ եվմը մէզգիւրբը ադամը սաաթ 10ա իհալէսի իբրա օլունճաղընանա, թիւրկ օլանլարը՝ բէյ ադէսի վէ եա միւթեպէր քէֆալէթնամէլերիյլէ տարբերի մէզքիւրէյէ միւրաճաաթ իթմէլերի վէ ամրը մէզգիւրբը 8ինի բաղար էրթէսի կիւնիւ ադամնա գառար թիւրկերը թարաֆընան վուգու պուլանադ զամիյաթ գասուլ իլէ ֆիյաթ հասաբ լայզընը պուլուրը թագտիրաէ օ կիւնիւ սաաթ 10ա սոն բէյ քիմիւ իւզերինէ գալբը իսկ գարարտասէսի չէքիլէնեբ վէ իչալ գարարտասէ նէթիճէսի թարիխինէն իթիպարէն 48 սաաթ իչինաէ 100աէ 3ան նոգան օլամադ իւզրէ զամ միյաթ գասալ իլէ միւզայէտէ թէքբար այբլալ ամրը մէզգիւրբը 10ընը չարչէնպիհ ադամը սաաթ 10ա սա սոն գարարտասէսի քէչիսէ խարէրեբ ինալէի գաթիյէսի իթրա խարէճէկի իլան օլունը։

16 շուպաթ 324 3—3

* * *

Թէբասանէի Ամիրէտ սանճադ իսալ օլունմադ իւզրէ լիւզուժի օլան էլվան էֆէնճ չալը զոնթարթօյա բաղթ խարիլէք իւզրէ միւնադասայա զոնուլորզընտան, իթասընա թալիպ օլանլարը՝ թէէմինամ ադչէլերինի միւթասարբպէն պէհէր կիւն Շուրաի Գահրիյէ Էվվաղիմ տարբէսինէ կէլմէլերի իլան օլունը։

18 շուպաթ 324 3—2

Տէրսասանէթատ վագը քեանֆէլ է խարաթա Ուն Գալանը իսքէլէթնանէն վէ Իսկիւսար ճինէթինէ քեանի իսարաթա տա Իսկիւսար իսքէլէթնանէն պիր սէնէ գարքնատա նուգ իթիբարլէճէք տագիգին պէհէր պէկիր նիւքիւնին 100 բարատա թալիպի էօհտէսինէ օլտուզընտան, վէ չէհրը հալին 22նճի ճուսամա էրթէսի կիւնիւնէ գառար հէր գաչ բարա թէնգլ իսիլիրսէ գալու օլունրպ հառաը լայբգընը պուլուրը թագտիրաէ իհալի էվվէլիյէտի իթրա գելընաճաղընտան, նոգասընլյա հագլ իթմէք խթէէնէրին՝ 100աէ 10 նեխպէթինաէ թէէմին ազչէլերինի վէ եախօտ միւթեպէր վէ մուտատադ քէֆալէթնամէլերինի համիլէն հէր կիւն սաաթ 10ա գառար մէճլիսը իտարէի էվզաֆա միւրաճաաթ էյլէմէլերի։

15 շուպաթ 324 3—1

ԱՌԱՋԻՆ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԶՐԻ

ԱՔՐՈԴԻՏԵԱՆ ԵՒ ԾՆԴԱԿԱՆ ԴՈՐԾԱՐԱՆԱՑ

ՄԱՍՆԱԳԻՏ ԲԱԺԻՇ

ՏՈՒԹԻՆՕՒ ԳԱՌԼՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Գիւղական վերջին նորութիւնց համեմատ առանց ցաւ պատճառելու կը դարմանէ Վերամիզութիւնը, Ֆրանկախաբ, Երակափորձութիւնը, առնական անկարգութիւնն եւ ժժուաքամիզութիւնը, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդական եւ միզային գործարանաց ամէն տեսակ հիւանդութիւնք։

Բացի կիրակէ ամէն օր կը գտնուի Գահէ Գարա Լեչէքի հանի Պէքիրի անկիւնը Մէրճանէթեան դեղարանը։

ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԸ ԶՐԻ

Թիւ	Գրանցեալ	Սուլթան Սէլիմ ճամիի շէրիֆինին մասարիքը թամիրիյէսի,
7415	7200	
101296	100000	Սուլթան Սէլիմ ճամիի շէրիֆինին մէսարիքը թամիրիյէսի,
6585	6300	Այա Բաշասա Գազզանի ճամիի շէրիֆինին մէսարիքը թամիրիյէսի,
2284	2200	Գուլգարուսա Նիշանճը Մէհմէտ Բաշա ճամիի շէրիֆինին մէսարիքը թամիրիյէսի,
41892	40000	Իսկիւսարա Հաճի Ա մէտ Բաշա տէրկեսիրնը մէսարիքը ինշայիյէսի,
38824	38000	Այասոֆեա մէտրէսէսինին մէսարիքը թամրիսի,
2218	2130	Գէչիքթաշա Բամի գասաքն մէքթէպինին մէսարիքը թամիրիյէսի,
3264	3100	Սուլթան Սէլիմ ճամիի իլէ գաւվէ սիւքքանը հիսէթիմնէտ քի սիւքսանրնը մէսարիքը թամիրիյէսի,
8122	8000	Իսկիւսարա Գազասքէր Ամմէտ էֆ. ճամիի շէրիֆինին մէսարիքը թամիրիյէսի,
9476	9400	Դանլընատա Իպրահիմ Սաիպ բաշա սու եօլլարընրն մէսարիքը թամիրիյէսի,
6326	6300	Այասոֆիայի Գէպիր ճամիի շէրիֆինէ ճարի սու եօլլարընրն մէսարիքը թամիրիյէսի,
27412	27000	Սիւլէյմանիյէտէ Ֆաթիմէ Սուլթան մէտրէսէսինին մէսարիքը թամիրիյէսի,
3911	3860	Դոնա Մուսթաֆա Բաշասա Արգադիյէի Ամմէտ Զէյլէպի ճամիի շէրիֆինին մէսարիքը թամիրիյէսի։

Եվզաֆը Հիւսայնն Խաղինէսինէ թամիր վէ ինչա իթմիրիյէնէք օլան պալէտաէ մուհարբէր մահալէրին քէչիք սէֆքէրլէրի մուճիպլինէ մէսարիքը թամիրիյէ վէ ինչաիյէլերինին պիլսիսնադասա հիզմաբրնա մուբադրամ պէտալաթ իլէ Թալիպլերի եօհտելերինաէ օլուզընտան, վէ զիքր օլունան մահալլերին մէսարիքը թամիրիյէ վէ ինչաիյէլերինին չէհրը հալը Բուսինին 21նճի ճուսամա էրթէսի կիւնինէ գառար միւնադասասընին իմբասրյա հէր գաչ բարա վէ 3 կիւն զարքընտա եսմանը 10 պին ղ.ա գառար օլանլարան 100աէ 5 վէ օն պին ղ.ատան ելբսի պին ղրյա գառար օլանլարան օն պին ղրյ. իչիւն 100աէ 5 վէ իւսթ Թարաքը իչիւն 100աէ 3ով 25 պին ղ.ատան ֆազլա օլանլարընա քա քէզալիք օն պին ղ. իչիւն 100աէ 5 վէ 15 պին ղ. իչիւն 100աէ 3 վէ ֆազլասը իչիւն տասի 100աէ 2 թէնզիլ գասպուլիյէ Իսալեի գաթիյէլերինին իմբասը մուհարբէր պուլնուզընտան, քէչիք սէֆքէրլերինի կէօրմէք վէ միւնասասայա տասիլ օլմադ արզուսընա պուլնանլարը՝ 100աէ 10 նեխպէթինաէ թէէմին ազչէլերինի վէ եախօտ միւթեպէր վէ մուտատադ քէֆալէթնամէլերինի համիլէն սաաթ 10ա գառար մէճլիսը իտարէի էվզաֆա միւրաճաաթ էյլէմէլերի։

15 շուպաթ 324 3—1

ՆԵՐԹԻՆ ԵՒ ԱՕՐԱՏԻՊԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

ՄԱՍՆԱԳԻՏ

ՏՕԳԹ. ԷՍՖԻՊԷՃԵԱՆ

Գիւղական վերջին նորութիւնց համեմատ կը դարմանէ ճիրճի հիւանդութիւնը, ամէն տեսակները, ինչպէս նաեւ հին և նոր չիրմամիզութիւնն ու դոտուրամիզութիւնը, և մասնաւորապէս կոնոց ծննդական գործարանաց հիւանդութիւնները։

Կը գտնուի ամէն օր կէս օրէ վերի Գալէ-Գարա Թիւլպենճեան Իսիդարանը։

ԼԱ ՄԻՒԹԻԷԼ ՏԸ ՖՐԱՆՍ Է ՏԷ ՔՕԼՕՆԻ

La Mutuelle de Francesetdes Colonies

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՆԳ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ ՄԷՋ ԱՒԱՆԴ ԶԳՈՒՍԱԾ է 60 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ

ԿԸ ԳՈՐԾԷ — ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՈՆԹՐՕԼԻՆ ասկ, 1905 մարտ 17ի օրէնքին համաձայն։

Կ'ԸՆԾԱՑԷ — ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԸ ոչ մնացողներուն, եւ ԴՐԱՄՕԺԻՏ ու ՌԱՆԹ ՎԻԱԺԷՆ կ'ապահովէ, 15 տարիէն վճարելի ոչ մնացողներուն, ժամանակաւոր պարագային երաշխաւորութիւններով։

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ — Վճարումներ ԱՄԱՍԱԿԱՆ ՎԵՑ ՖՐԱՆՔԷՆ սկսեալ։

ԿԸ ԱՆՏԵՂԻ — ՊԱՆԳ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ ՄԷՋ իր յանձնարարութիւնները յանձնած գրասենեակը, «պատասխան երաշխաւորութիւն» ունեցող արժեթուղթերու, վերածելով դանոնք։

ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ-ՆԵՐ ՈՒՆԵՑԱԾ Է — 700 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔԻ, մինչեւ 1908 Նոյեմբեր 30 իր երկու հիւսերուն մէջ։
ԿԵԱՆՔԻ ԱՒ ՄԱՀՈՒԱՆ

Տեղեկութիւն եւ կանոնագիր ձրիաբար կը տրուին

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Ընդհանուր Տնօրէն ԻՆԵԱՍ Ս. ՏԱՆՏՐԻՆ, Տէր-իրաւէն խան Ղալաթիա։

Փորձառու եւ գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին, որոնք պէտք է ունենան լաւ յանձնարարականներ։

ՆՈՐԹ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՍԷՐՔԸՆԹՍԼ

եւ

ՆՈՐԹՀԷՐՐՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՆԴՐ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ամբողջական գրամագլուխ	Ստրլ.	6,000,000
Արդիական եկամուտը 1907 տարւոյ	»	5,941,859
Ապահովագրած 1907 տարւոյ	»	35.268,824

Ինչպէս այս թուականներէն կ'երեւի Ընկերութեան երկրի հիւսիսը գրամագլուխն ու պահեստը խոշոր չափով մը աճ ցուցեր է։ Ընկերութեան գործունեութիւնն ալ կ'ցնծայի ԻՒՆԻՕՆ ապահովագրեալ։

Աւելի՝ Հասարակ մանրամասնութիւններ տեղեկանալու համար դիմեցէք՝ Ընկերութեան գլխաւոր գրասենեակը՝ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԴԱՀԱՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆԳԷԱՆ։

Գլխաւոր Գրասենեակ՝ Գալաթիա Մեծ Փողոց, Թիւ 1։
Գլխաւոր Գրասենեակ՝ Գալաթիա Մեծ Փողոց, Թիւ 1։
ԴԱՆԻԷԼ ՍԷՐՈՒՆԵԱՆ եւ ՍՐԻՆ
Գլխաւոր Գրասենեակ՝ Գալաթիա Մեծ Փողոց, Թիւ 1։
Գլխաւոր Գրասենեակ՝ Գալաթիա Մեծ Փողոց, Թիւ 1։

ԻԻՆԻՕՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԹՎԱՐԻՑ 1828—1829

1828 L'UNION DE PARIS

ԿԵՂԾՈՆԱՏԵՂԻ Բ ԱՐԻՑ 9, ԲԱՍԱՎԱՆՏՈՒՆ, 2

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

ՀՐԴԵՀԱՅ ՀԻՒՍ

Ապահովագրեալ գրամագլուխ	25	միլիոն	ֆրանք
1907ին գանձուած ապահովագրի	38	միլիոն	»
Մինչև 1907ի վերջը հաստատած գումար	358	»	»
Դրամագլուխ և պահեստ	124	»	»

ԿԵՍԱՆԵՑԻ ՀԻՒՍ

Ընթացիկ ապահովագրութիւնք	338	»	»
1907ին գանձուած ապահովագրի	12	»	»
Մինչև 1907ի վերջը հաստատած գումար	231	»	»
Դրամագլուխ և պահեստ	189	»	»

Ինչպէս այս թուականներէն կ'երեւի Ընկերութեան երկրի հիւսիսը դրամագլուխն ու պահեստը խոշոր չափով մը աճ ցուցեր է։ Ընկերութեան գործունեութիւնն ալ կ'ցնծայի ԻՒՆԻՕՆ ապահովագրեալ։

Աւելի՝ Հասարակ մանրամասնութիւններ տեղեկանալու համար դիմեցէք՝ Ընկերութեան գլխաւոր գրասենեակը՝ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԴԱՀԱՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆԳԷԱՆ։

Գլխաւոր Գրասենեակ՝ Գալաթիա Մեծ Փողոց, Թիւ 1։
Գլխաւոր Գրասենեակ՝ Գալաթիա Մեծ Փողոց, Թիւ 1։
ԴԱՆԻԷԼ ՍԷՐՈՒՆԵԱՆ եւ ՍՐԻՆ
Գլխաւոր Գրասենեակ՝ Գալաթիա Մեծ Փողոց, Թիւ 1։
Գլխաւոր Գրասենեակ՝ Գալաթիա Մեծ Փողոց, Թիւ 1։

ԱՌԵՒՏՐ. ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Societa Commerciale D'Oriente

ԻԱՋՄՈՒԱԾ 1907 ՓԵՏՐՎԱՐ 19ԻՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 3,000,000 ՖՈՒՆԳ

Վարչութեան կեդրոնատեղին՝ ՎԻՆՆԷՅԻ (Քաղաք Սան Բրոմոլօ)
Ն. Գլխաւոր կեդրոնատեղին՝ ԱԶԱՐԵԱՆ ԽԱՆ (Վոլոսա փողոց)։

Զանազան գանձում ասելու Թուղթերու, տեղ և վարկագիր, փոխանակագիր Թուղթերի և Ուղղակի ամէն քաղաքներու վրայ, գնում և վաճառում ամէն տեսակ արժեթուղթերու, փոխառութիւնի արժեթուղթերու վրայ, և վերջապէս գրասենեակի ամէն տեսակ գործառութիւններ։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՍՑԷ—COMMEIALE.

ՆԵՐԹԻՆ ԵՒ ԱՕՐԱՏԻՊԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

ՄԱՍՆԱԳԻՏ

ՏՕԳԹ. ԷՍՖԻՊԷՃԵԱՆ

ՄԵԾ ՀԱՆԴԵՐՁԱՎԱՃԱՌ

Ամբիներէ իւրեր նանաք էջ Թոփանա քանի

ԳԻՐԻԳՈՐ Է.Ա. ԷՐՄԷՆԵԱՆԻ

ՄԵԾ ՀԱՆԴԵՐՁԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

որ տնգամ գտնուած է Հեմեանի յատուկ կիրակուներէն զատ եւ տօնական եւ գուտաներ ինչպէս նաեւ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՏՈՒՐՔԵՐԷՆ

Մեծ եւ Ցաղի գոյութիւններ

Ամբողջ, յատաքիւներ, էնդ. էլի

ԳԻՆԵՐԸ ԻՆՍԵ ԳԻՆԻՐԵՄԱՆՑԵԼԻ

ԳԻՆԸ ՀԱՐԳԷ Է ԳԻՆԸ 2 ՂՐՇԱԼ

Ուրբաթ Համամ Թոփանա խան թիւ 55

ԱՆԳԼԻԱՅԻ ԱՌԱՋԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Է ԱՅՍՕՐ ԱՆԳԼԻԱՅԻ ՄԷՋ ԹԱՆՈՒԱԾ Է

ՆԷՍԹԼԷԻ ԿԱԼՈՒՐԸ

ԱՄԲՈՂՋ ՄԱՆՐԱԲԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՀԱՄԵՄԱՏ Է

ՆԷՍԹԼԷԻ ՀԱՄԲԱՒԻՐ ՆԷՍԹԼԷԻ ՇՕԿՈԼԱՑՈՒՆ

ԱՆԴՈՒՄ ՄԷՆ ԱԼ ԱՐԴԱՐԱՑԱ Թ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԷ ՀԱՐԱՏԱՐՈՒԱԾ Է ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՄԵԾ ԸՆԴՈՒՆԵԼԻՈՒԹԻՒՆ ԳՏԱԾ Է

FARINE ET CHOCOLAT NESTLE

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆԳԱՑԻՆ

ՆՈՐ ՑԱՑՏԱԳԻՐ

Կարգ. կառավարութեան բարձր հրամանին առիթ տալուառնոյ գործարանները գնեցուցան նոր Ներկագործական Պանգային կազմ կազմելու վերանորոգութիւնը տրուեցաւ. ամէն տեսակ, սիրելի պիտի կատարուի։ Պարզի 12 թեանց ստանդարտ ոսկեղէն տարի մը պիտի կրնան մասնակցիլ վերանորոգութեանց։ Ամբողջ ստանդարտները արժէքին հարիւրին ութսունչորսերկրորդը պարունակեալ և տարբերութեան։ Նոր կազմակերպութեամբ ստանդարտ Թիւը պիտի ըլլայ 250,000, և տեսակէտ 62,500 թիւ. պարզի ստանդարտ։ Ինչպէս կ'երեւի տարի հրատարակուած լրատարի, մեծ պարզի 12,000 տարի է, և տարի զատ՝ երեւ., երեք, չորս. կիսոյ և վեց հազար տարի նպաստաւոր պարգեւներ ալ կան։ Ցանկանողը զանազան տարբերութիւններ։ տարբերի, կէս, մեկ քառորդ և մեկ տարբերի։ Ամբողջ ստանդարտ 1 սոմ. 3 տարի, կէսին՝ 1 սոմ. տարի, քառորդին՝ 15 սոմ. և մեկ տարբերին՝ մեկ քառորդ սոմ. տարի։ Ցանկի գիշերներ ամբողջ ամբողջ հատոր՝ կէս, քառորդ և մեկ տարբերը ստանդարտ մեկ հազար Թիւրքի լրատարի դարի բաժանած է։ Ցերեկ կատարուելու գիշերները՝ մեկերուն 19 դրամի հաշուով, կէս ստանդարտներուն գինը 72 դրամ, քառորդինը՝ 36 դրամ, իսկ մեկ տարբերդը՝ 18 դրամ։ Ներկագործական Պանգային գիշերանոցերին և Գամբրիի գլուխը գտնուող մասնաճիւղին մեծագանձի ստանդարտներուն հետեւեալ գիշերը պիտի ելլան. մեկ տարբերին 10 տարի ստանդարտներուն՝ 1/4ին 7. մեկ տարբերուն մասնակցողներուն՝ 1081 տարի ստանդարտներուն՝ 1/4ին 8, 2001 տարի ստանդարտներուն՝ 1/4ին 9. 2001 տարի ստանդարտներուն՝ 1/4ին 10, և 10.001 տարի ստանդարտներուն՝ 1/4ին 12։ Ստանդարտներուն՝ Թիւրքը պիտի կատարուի 1908 գիշերամեջը 1/4ին Հանրագրաստ Գիշերամեջի նախագրութեան պարտաւորութեամբ մէջ, և ներկայացուած Պանգային Վարչութեան ստանդարտներուն, հարցուցիչներն և նշանակուած Ստանդարտներն և Ցանկ. Կարգ. Պանգային կողմէ կարգուած պարտականներէ ներկայացուած մարդոյ մէջ։

1836 տարեսկզբան լրատարի Գերագարտնական Գանձարանի Ստանդարտներուն լրատարը

Գ. ՏԻՐԱԺ (Ստանդարտ տիրոջ) Հատ Թիւ	Գին 100ին	Հանրագումար	Գ. ՏԻՐԱԺ (Ստանդարտ տիրոջ) Հատ Թիւ	Գին 100ին	Հանրագումար	Գ. ՏԻՐԱԺ (Ստանդարտ տիրոջ) Հատ Թիւ	Գին 100ին	Հանրագումար
1	600000	600000	1	300000	300000	1	400000	400000
1	200000	200000	1	100000	100000	1	200000	200000
1	120000	120000	3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1710000	3500		1710000	3500		1710000

Գ. ՏԻՐԱԺ (Ստանդարտ տիրոջ) Հատ Թիւ	Գին 100ին	Հանրագումար	Գ. ՏԻՐԱԺ (Ստանդարտ տիրոջ) Հատ Թիւ	Գին 100ին	Հանրագումար	Գ. ՏԻՐԱԺ (Ստանդարտ տիրոջ) Հատ Թիւ	Գին 100ին	Հանրագումար
1	400000	400000	1	400000	400000	1	400000	400000
1	200000	200000	1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1710000	3500		1710000	3500		1710000

Գ. ՏԻՐԱԺ (Ստանդարտ տիրոջ) Հատ Թիւ	Գին 100ին	Հանրագումար	Գ. ՏԻՐԱԺ (Ստանդարտ տիրոջ) Հատ Թիւ	Գին 100ին	Հանրագումար	Գ. ՏԻՐԱԺ (Ստանդարտ տիրոջ) Հատ Թիւ	Գին 100ին	Հանրագումար
1	600000	600000	1	600000	600000	1	600000	600000
1	200000	200000	1	200000	200000	1	200000	200000
1	120000	120000	1	120000	120000	1	120000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1710000	3500		1710000	3500		1710000

Գ. ՏԻՐԱԺ (Ստանդարտ տիրոջ) Հատ Թիւ	Գին 100ին	Հանրագումար	Գ. ՏԻՐԱԺ (Ստանդարտ տիրոջ) Հատ Թիւ	Գին 100ին	Հանրագումար	Գ. ՏԻՐԱԺ (Ստանդարտ տիրոջ) Հատ Թիւ	Գին 100ին	Հանրագումար
1	600000	600000	1	600000	600000	1	600000	600000
1	200000	200000	1	200000	200000	1	200000	200000
1	120000	120000	1	120000	120000	1	120000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1710000	3500		1710000	3500		1710000

	Գին 100ին	
Ստանդարտ տիրոջ սոմ. տարի տարբերակ ստանդարտներուն հանրագումարը		
Գործադրուած Գերագարտնական Գանձարանի Ստանդարտներուն գումարը		
Գերագարտնական Գանձարանի Ստանդարտներուն գումարը	56.000.00	
	52.000.000	
Գերագարտնական Գանձարանի Ստանդարտներուն գումարը		